

JÁSZFÉNYSZARU VÁROS
TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ
2015-2035
„A TRADÍCIÓ ÉS AZ INNOVÁCIÓ VÁROSA”

JÓVÁHAGYOTT

Készítette: ÉrtékTérkép Kft.

Jászfényszaru, 2015. március 10.

Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptió

JÓVÁHAGYOTT

A dokumentum Jászfényszaru Város Önkormányzata megbízásából készült.

GENERÁLTERVEZÉS – TÁRSADALOM, GAZDASÁG, URBANISZTIKA

ÉrtékTérkép Gazdasági Tervező és Tanácsadó Kft.

VARGA-ÖTVÖS BÉLA okl. közgazda, településfejlesztési szakértő
HORVÁTH DÁNIEL geográfus, közgazdász
GAJDOS ÁDÁM terület- és településfejlesztő geográfus
MONORI MÓNICA közgazdász
HIRTILING JULIANNA munkatárs
SZABÓ ANDREA BARBARA munkatárs

VÁROSRENDEZÉS, TÁJ- ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM, INFRASTRUKTÚRA

VÁTI Városepítési Tanácsadó és Tervező Iroda Kft.

PAKSI SZILVIA okl. építészmérnök TT/1 01-2592, mb. szakmai vezető
MOLNÁR CSILLA okl. építészmérnök TT 01-6114
RIGÓ ISTVÁN okl. tájépítészmérnök TK 01-5189
MÁTRAI LEVENTE okl. tájépítészmérnök
KLIMENT MIHÁLY okl. építőmérnök Tkö 11-0238
FÖLDESNE THURN JUDIT okl. üzemmérnök TV 01-2497
Dr. LECSŐ GYULÁNÉ okl. vill. üzemmérnök TH 01-3436
THURN LÁSZLÓ okl. gépészmérnök TE 05-0209
NYÁRI BALÁZS települmérnök

A KÉSZÍTÉSBEN KÖZREMŰKÖDÖTT

KISS KATALIN Jászfényszarui Közös Önkormányzati Hivatal
Főépítési Iroda vezetője

TARTALOM

BEVEZETÉS	4
ELŐZMÉNYEK	5
1. HELYZETÉRTÉKELÉS.....	13
1.1. A helyzetfeltárás és helyzetelemzés eredményeinek összegzése, értékelése szintézise	13
1.2. A problémák és az értékek, a településfejlesztést befolyásoló külső és belső tényezők összegzése	19
2. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI FŐ IRÁNYOK.....	27
2.1. Előzmények	27
2.2. Otthon Jászfényszarun.....	29
2.3. „Több lábon álló” helyi gazdaság – diverzifikáció	31
2.4. Térszerkezet fejlesztés – „Két főtér - egy főutca” modell.....	32
2.5. Turizmus – szabadidős, öko, kulturális.....	33
2.6. Önkormányzati kezdeményező képesség erősítése	34
2.7. Területi és gazdaságföldrajzi adottságok kihasználása	35
2.8. Helyi gazdaság erősítése.....	35
2.9. Vállalkozások, működő tőke vonzása.....	36
2.10. Ökológiával kapcsolatos tevékenységek, biogazdálkodás.....	36
3. KONCEPCIONÁLIS ALAPOK: ÉRTÉKKÖZPONTÚSÁG, HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS, ÖKOLÓGIA, TUDÁS	38
4. JÖVŐKÉP	42
4.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetére vonatkozóan.....	42
4.2. A város jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan.....	48
4.3. A településfejlesztési elvek rögzítése.....	49
5. CÉLOK.....	51
5.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása	51
Átfogó cél	51
Stratégiai célok.....	51
Tematikus célok.....	52
Horizontális célok.....	52

5.2.	Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása	54
5.2.1.	A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata....	54
5.2.2.	A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre	55
6.	KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ.....	57
6.1.	A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása.....	57
6.2.	A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra	59
6.3.	Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére	60
7.	GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA.....	62
7.1.	Gazdaságfejlesztési stratégia irányelvei.....	62
7.1.1.	Kiindulási helyzet	62
7.1.2.	15 éves időtávban prognosztizálható állapot	62
7.2.	Helyi gazdaságfejlesztés céljai, területei	64
7.2.1.	Üzleti, vállalkozási környezet fejlesztése	64
7.2.2.	Integrált településfejlesztés	64
7.2.3.	Turizmusfejlesztés.....	65
7.2.4.	Zöldgazdaság.....	65
7.2.5.	Jóléti szolgáltatások bővítése	65
7.2.6.	Közlekedési infrastruktúra hálózati elemek fejlesztése.....	66
7.2.7.	Lakásstratégia.....	66
7.2.8.	Energiastratégia.....	67

BEVEZETÉS

A Településfejlesztési Konceptió (továbbiakban: TFK) a város hosszú távú (15-20 év) stratégiai dokumentuma, amely meghatározza Jászfényszaru fejlesztésének fő irányait. A TFK egyúttal keretet biztosít a gazdasági, társadalmi és környezeti célkitűzések teljesítéséhez szükséges tevékenységek végrehajtásához. A koncepció konkrét településfejlesztési beavatkozásokká történő kibontása az Integrált Településfejlesztési Stratégia feladata.

2002-ben készült – 2009-ben kiegészített és azzal egységes szerkezetbe foglalt – „Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptiója” és 2010-ben az „Integrált Városfejlesztési Stratégia”. A korábbiakban elkészített településfejlesztési koncepció felülvizsgálatát és módosítását az elmúlt másfél évtizedben végbemenő dinamikus társadalmi és gazdasági folyamatok, és a jogszabályi környezet jelentős módosulásai indokolják.

A Kormány 2012-ben megalkotta a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. sz. Korm. rendeletet, amelyben új elvárásokat, követelményeket támasztott a településfejlesztési és -rendezési tervekkel szemben.

A település új településfejlesztési koncepciójának kidolgozásakor figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a település korábbi fejlesztési koncepciója a kétezres évek elején, az 1990-es politikai, társadalmi és gazdasági átalakulással jellemezhető évtizedet követően készült, a rendszerváltozás óta eltelt 25 év félidejében.

A hatályos IVS már az Európai Unióhoz való csatlakozást (2004) követően készült el, azonban a gazdasági világválság időpontjához túl közel ahhoz, hogy képes legyen kezelni és ezáltal reagálni az azt követő időszak kihívásaira.

A településfejlesztés tervezésének folyamata keretében 2014. év decemberben készült el a „Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptió - Megalapozó Vizsgálatok”, továbbá 2015. januárban a „Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptió – Fő irányok” c. dokumentumok. Ezekben a dokumentumokban feldolgoztuk az országos, megyei, agglomerációs és a korábbi városi anyagokat. Elvégeztük a különböző szakági vizsgálatokat, a helyzetfeltárást, -elemzést, -értékelést a demográfia, a gazdaság, az önkormányzati gazdálkodás, az épített környezet, a táj- és környezetvédelem, az infrastruktúra, a közlekedés, stb. területeken. A hatályos terv alapján jellemeztük a városrészeket, amelyek határai módosulni fognak a városstratégia készítése során a koncepció megvalósítása és az újabb, a KSH által rendelkezésre bocsátott adatok ismeretében (akcióterületek, szegregáció).

Az új településfejlesztési koncepció legfontosabb feladata, hogy az utóbbi évek látványos gazdasági fejlődést hozó, de ellentmondásokkal terhelt (pl.: hátrányos helyzetűek növekvő száma, kedvezőtlen demográfiai folyamatok, alacsony vonzerő) időszaka után Jászfényszaru számára meghatározza a jövőképet, kijelölje a településfejlesztés fő irányait, vezérmotívumait. Ennek érdekében külön Gazdaságfejlesztési stratégia is készült.

ELŐZMÉNYEK

A fejezetben összefoglaljuk, hogy a megalapozó vizsgálatok helyzetértékelésének következtetései miként viszonyulnak a 2002-ben készült – 2009-ben kiegészített és azzal egységes szerkezetbe foglalt – „Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptiója” és a 2010-ben elkészített „Integrált Városfejlesztési Stratégia” c. dokumentumokban¹ megfogalmazott célkitűzésekhez.

Településfejlesztési Konceptió (2002)

Az alábbiakban kivonatoltuk a korábbi stratégiai fejlesztési dokumentumokban foglalt jövőképeket és célokat, majd *értékelésként dőlt betűvel szedtük teljesülésüket.*

A 2002-es településfejlesztési koncepció az alábbi jövőképet fogalmazta meg:

- 1) „A település arculatának átalakításával, az infrastruktúra további fejlesztésével a közparkok, terek reprezentatívabbá tételével vonzóvá válhat a letelepedni szándékozók számára. A meglévő, közművesített, piacképes telekkínálat az építési kedvet növelheti. Az önkormányzat lehetőségének keretein belül és forrásainak felhasználásával, szociálpolitikai eszközökkel is támogatja az itt családot alapítókat.”²

Értékelés. Az elmúlt időszakban a település arculatát meghatározó közterületek, és épületek megújításában jelentős történt, azonban további fejlesztéseket szükséges megvalósítani.

Teljesültségi szint

magas

közepes

alacsony

Szükségesség

magas

közepes

alacsony

- 2) „A város az ipari telephelyek, üzemek építéséhez megfelelő földterület kínálattal a befektetők részére is vonzóvá válhat. Így az ipartelepítéssel, munkahelyteremtéssel az eddigieknél is jobb pozícióba kerülhet.”

Értékelés. A Jászfényszarui Ipari Park regionális szinten is meghatározó, az egyik legkeresettebb telephellyé vált. Az Ipari Parkban működő vállalkozások közel 3000 főt foglalkoztatnak. A település térségi foglalkoztatásban betöltött szerepe messze túlnyúlik a város közigazgatási határán. Meg kell állapítani ugyanakkor, hogy a

¹ Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptió – Jászfényszaru Város Önkormányzata 2002., Integrált Városfejlesztési Stratégia – VitalPro Kft. 2010.

² Az 1)-5) pontok idézetei a „Jászfényszaru Város Településrendezési tervéhez Településfejlesztési Konceptiója” – a 82/2002. (V.29. sz. határozattal jóváhagyott dokumentumból – 3-4 oldal.

gazdaságszerkezet és a vállalkozói szféra egyoldalú, kevés a helyi, mikro-, kis- és középvállalkozás (mkkv-k), aránytalanul nagy egy vállalat dominanciája a népességhez, illetőleg a hasonló nagyságú, de kiegyensúlyozott gazdaságszerkezettel rendelkező településekhez viszonyítva.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

- 3) „Munkahely és otthonteremtéssel érhető el elsősorban, hogy vonzóvá váljon a település és elsősorban a fiatal korosztályt itt tartva, idecsalogatva a népességszám – és ezzel párhuzamosan az igények hatására – az intézményei ellátottsága minőségileg és mennyiségileg növekedjen.”

Értékelés. A település még nem vált vonzóvá a fiatal korosztályhoz tartozók számára. Az intézményi ellátottságot sikerült mind minőségileg, mind mennyiségileg fejleszteni, azonban ez a folyamat még nem fejeződött be, és ezen belül új célként, a fókuszba szükséges állítani az oktatási, képzési programokat, amelyek javítják a helyben maradás feltételeit, növelik a munkahelyek minőségét, valamint a vállalkozóvá válás esélyeit, lehetőségeit.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

- 4) „Hatvannal, Jászberénnyel való fő közlekedési kapcsolat kiemelkedő fontosságú az itt élőknek, mert ellátás terén a közép-felsőfokú szintet ott megtalálják, valamint munkalehetőség terén is kis távolság és jó közlekedés miatt elérhetővé válik. Hasonlóan fontos Gödöllő és Budapesttel való közlekedési kapcsolat javítása is.”

Értékelés. A közlekedésfejlesztési elképzelések közül a város szempontjából leginkább meghatározó elem – a regionális kapcsolatok és az elérhetőség javítása érdekében – 32-es út minőségi fejlesztésének, a tervezett főút (Albertirsa, 4 sz. főút – Jászfényszaru, 32. sz. főút), valamint a kisebb térségi mellékutak és a helyi elkerülő út létesítése. A jobb megközelíthetőség javítja a vállalkozói környezetet, és növeli a település vonzerejét. Ebben a tekintetben, kiemelt feladat a 32. sz. út Jászfényszaru számára kedvező nyomvonalevezetésének elérése, hogy lehetővé váljon az ipari parki bővítés minél jobb területfelhasználása.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

- 5) „Teljes mértékig ki kell aknázni a helyi természeti adottságok lehetőségeit. A nyugodt pihenésre vágyóknak, kirándulóknak ideális lehet a horgásztavak környezete. A cél, hogy a település népességmegtartó ereje növekedjen, a feltételeket biztosítani tudja környezetbarát üzemek letelepítéséhez, és a horgász, lovas- turizmus megállóhelyévé váljon.”

Értékelés. A település a turisztikai vonzerő növelésében jelentős lépéseket tett az elmúlt évtizedben (pl.: kerékpárút építése, horgász tó és környezete, városközpont fejlesztése). Az eddigi fejlesztések azonban abban az esetben érik el a hosszú távú célokat, ha további beavatkozásokra kerül sor, és folytatódnak a természeti-környezeti (erdősáv bővítése, megújuló erőforrások kiaknázása, stb.) az infrastruktúra- és szolgáltatás-fejlesztések.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

A korábbi településfejlesztési koncepció az alábbi hosszú távú célokat fogalmazta meg:

- 1) „A település elsődleges feladata a népességszám megtartása és növelése, amely egyrészt a születések számának növelésével, az elhalálozások csökkentésével, másrészt letelepedésekkel érhető el. Vonzóvá kell tehát tenni a települést. A jó adottságokat: Jászberény és Hatvan, ill. Budapest és Gödöllő közelségét, megközelíthetőségét, az értékes termőföldet, a kínálati telekpolitikát, a természeti szépségeket, a nyugodt környezetet, a térség többi településéhez képest alacsony munkanélküliségi százalékos arányt erősíteni kell, míg a gyengeségeket – Jászberény és Hatvan közelségének népességelszívó ereje, beruházások elmaradása – fel kell számolni, ha lehet előnnyé alakítani. Munkahelyteremtéssel, rendezett esztétikus településképpel, megfelelő infrastrukturális és intézményi ellátottsággal, burkolt utakkal, jó távolsági tömeg-közlekedéssel, versenyképes telekárakkal hosszú távon vonzóvá kell tenni a várost a „bevándorlók” számára és maradásra bírni a családalapító jászfényszaru fiatalokat is.”³

Értékelés. Jászfényszaru az önmaga számára kijelölt úton halad, nagy erőfeszítéseket tesz a fiatalok megtartására, a város vonzóvá tételében. Ebben minden elérhető lehetőséget megragad. A település méretéből adódóan azonban csak alkalmazkodni tud a külső folyamatokhoz, azokat nem képes befolyásolni. Ezért, ami nem teljesen valósult meg, annak inkább a külső feltételeknek való kiszolgáltatottság az oka. A törekvéseket nem feladva, folytatni szükséges a megfogalmazott célok megvalósítását,

³ Az 1)-3) pontok idézetei a „Jászfényszaru Város Településrendezési tervéhez Településfejlesztési Koncepciója” – a 82/2002. (V.29. sz. határozattal jóváhagyott dokumentumból – 5. oldal.

amiben továbbra is kiemelt fontosságú a fiatalok megtartása, új, ambiciózus betelepülők fogadása, ehhez vonzó lakó- és munkahelyet kínáló városi miliő alakítása.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

- 2) „A természeti adottságokra szerveződő (horgász, lovas) turizmus alapjainak megteremtése és beindítása, ezzel párhuzamosan a termálturizmus lehetőségeinek feltárása célja a városnak.”

Értékelés. A turisztikában nagy a verseny a szűkebb és tágabb régióban, ezért a városnak komoly lépéseket kellett és kell tennie, hogy rákerüljön a turisztikai térképre. A közlekedés-földrajzi adottságok kedvezőek, amelyekhez sajátos idegenforgalmi termékeket és szolgáltatásokat szükséges kifejleszteni.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

- 3) „A város népességmegtartó és hagyománytisztelő ereje szempontjából fontos a mezőgazdaság támogatása, újbóli megbecsülése, a tanyák helyzetének javítása.”

Értékelés. A város – beavatkozási lehetőségeihez képest – sokat tett a mezőgazdaság, a kertészkedés fenntartása és korszerűsítése érdekében, azonban e téren is a külső meghatározottságok rendkívül erősek. Előrelépés a tanyák villamosítása, a korszerű gazdálkodás pártolása.

Teljesültségi szint

magas
közepes
alacsony

Szükségesség

magas
közepes
alacsony

A 2002-es Településfejlesztési Konceptió (TfK) a jövőkép és a hosszú távú célok elérését 15 éves időtávra, 2016-ra tervezte.

A 2010-ben elfogadott Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS) az alábbi jövőképet és stratégiai célokat fogalmazta meg:

„Jászfényszaru város hosszú távú jövőképe, hogy magas életminőséget biztosító, elégedett és aktív társadalommal bíró, erős, helyi kötődésű vállalkozásokra épülő gazdasággal rendelkező fejlett, a jász hagyományokat őrző-ápoló mikro-térségi központként illeszkedik a régió településszerkezetébe.”

Az IVS által a jövőkép eléréséhez rendelt stratégiai célok:

- a gazdasági lehetőségek kiaknázása, vállalkozásélénkítés;
- fiatal munkavállalók letelepedésének ösztönzése megfelelő életminőség biztosításával;
- rekreációs és szabadidős lehetőségek fejlesztése.

Az IVS kiemelte, hogy a fenti jövőkép és a hozzá rendelt célok teljesülésére a stratégia által felölelt időszakon túl, hosszú távon – 10-15 év alatt – van lehetőség, azaz várhatóan legkorábban 2020-ra. Látható, hogy az IVS által megfogalmazott jövőkép és stratégiai célok jelentős átfedést mutatnak a korábbi Településfejlesztési Konceptió (TfK) által megfogalmazottakkal, amelyek jelentős része jelenleg is érvényes.

A fenti TfK- és IVS-irányelvek részben teljesültek, pl.: a település arculatának átalakítása, ipartelepítés, munkahelyteremtés, út- és közműépítések; részben ma is relevánsak: vonzerő fokozása, helyi természeti adottságok kiaknázása, vállalkozásélénkítés a fiatal munkavállalók letelepedésének ösztönzésével és turizmus fejlesztése rekreációs, ill. szabadidős lehetőségek bővítésével. Az elmúlt évek fejlesztései ezekkel a célokkal összhangban vannak és a megvalósításuk óta eltelt rövid idő miatt a hatások még nem mérhetők. Megállapítható, hogy a település kiegyensúlyozott, fenntartható növekedése szempontjából a legfontosabb stratégiai célnak tekinthető népességmegtartó erő növelése, a települési vonzerő erősítése érdekében, a végrehajtott fejlesztések csak megalapozó lépéseknek tekinthetők.

A korábbi településfejlesztési koncepció előrejelzést adott a népességszám alakulására.⁴ Ebben a „településrendezési tervben figyelembe veendő” népességszámot 2010-re 6.300, 2015-ben 6.500 főben jelölte meg. A prognózis nem vált be, igaz a szerzők jelezték, hogy a trendet sok tényező befolyásolhatja. Az előrejelzés bizonytalansága okán ezért ezeket a számokkal kifejezett becslést nem fogalmazunk meg.

Jászfényszaru népességszámának várható alakulásáról azonban elmondható, hogy fokozatos, lassú csökkenés valószínűsíthető (2001: 5833 fő; 2011: 5680 fő, 2014: 5609 fő, KSH), ami mögött folyamatosan romló vándorlási egyenleg és természetes fogyás, előregedés húzódik meg. A vándorlási egyenleg 2008-tól negatív, a fiatal korosztályok száma csökkenő tendenciát mutat, és feltételezhető, hogy az élveszületések számában sem várható növekedés középtávon. *(Lásd még a következő fejezetben: Helyzetértékelés 1.1 pont.)*

Népesség-előrejelzésünk alapján – változatlan vándorlási egyenleget feltételezve és a nemzeti fejlesztési koncepció becsléséhez hasonlóan – 5%-nál nagyobb, legfeljebb 10%-os népességfogyás és romló demográfiai összetételű népesség várható a koncepcionális időtávban. Kimondható azonban, hogy bár a demográfiai trendek kedvezőtlenek, koncepciózus településpolitikával a trend csillapítható, megállítható és megfordítható.

⁴ Uo. 6. oldal

Összegzés. A korábbi településfejlesztési koncepció elkészítése óta eltelt másfél évtized tapasztalatai alapján a város jövőbeli fejlesztésének elvei között a természeti-környezeti adottságokat, a hagyományos és új helyi értékeket szükséges megragadni az alábbiak szerint:

- a kiváló földrajzi elhelyezkedés (régiók találkozási pontja),
- erős, egyedi kulturális hagyományok (jász identitás, redemptio)
- a táji-, természeti környezeti adottságok,
- a regionális gazdasági pozíció erősítése,
- a helyi lakosság és vállalkozások munkakultúrájának kiaknázása.

A koncepcionális előzmények között megjegyezzük, hogy Jász-Nagykun-Szolnok Megye Közgyűlése a 685/2013.(XII.16.) számú határozatával elfogadta a „JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ 2014-2020”, a 75/2014.(VIII.29.) számú határozatával elfogadta a „JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI TERÜLETFEJLESZTÉSI PROGRAM 2014-2020”, a 142/2014.(IX.26.) számú határozatával elfogadta a „JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYEI INTEGRÁLT TERÜLETI PROGRAM 1.0” dokumentumokat, amelyek jelentősen befolyásolják a 2014-2020-as tervezési-fejlesztési ciklus egyedi, településfejlesztési és helyi gazdaságfejlesztési tevékenységeit is.

Jászfényszaru jövőképe és térségi pozíciójának meghatározása szempontjából lényeges összefoglalni a megyei területfejlesztési koncepcióban és programban a város fejlesztése szempontjából meghatározó stratégiai megállapításokat.

A Jász-Nagykun-Szolnok megye 2030-as jövőképeben („Változatos egyensúlyok eltérő utakon”) Jászfényszaru vonatkozásában az alábbi főbb elemek emelhetők ki.

A megyei koncepció azzal számol, hogy Budapest metropolisztérképéhez kapcsolódik a Jászság és a Szolnok-Törökszentmiklós-Martfű térség az M3 és M4 tengelyek, a 100-as *vasút* és a kiépülő V0 mentén, valamint a csapágyvárosok rendszerébe illeszkedve, az M8-as *gyorsforgalmi kapcsolat* és a Szolnok-Jászberény-Jászfényszaru-M3-as kapcsolatok mentén.

A Jászság, valamint Hatvan, Gyöngyös, Heves és Nagykáta városok térségi együttműködése gazdasági, intézményi turisztikai desztinációs tekintetben is elmélyül. A Jászságban a *Jászfényszaru-Jászárokszállás-Jászberény ipari háromszög sokszöggé bővül* Jászapáti és Jászkisér intenzív bekapcsolódásával. A térségi munkamegosztás keretében megerősödnek a térség városias jellegét erősítő oktatási, kulturális, turisztikai, rekreációs, egészségügyi szolgáltató szerepek, differenciálódnak a lakóterületek.

A Zagyva, Tarna folyók és a Jászsági-főcsatorna vízrendszere a kiépülő árapasztó tározóval a jászsági mezőgazdasági *táj diverzifikálásának*, a térség *ökológiai hálózatának* és *rekreációs kínálatának* szervező gerincévé válik.

A megye belső perifériái – Kunhegyes térsége, Tiszazug, Alsó-Jászság, Szolnok-térségnek a várostól távolabb fekvő Tisza menti települései – célirányos *komplex felzárkóztató-integráló programok* célterületei. Ennek részeként a térségi szervező szerepű városokkal – Jászberény, Jászapáti, Szolnok, Kunszentmárton, Mezőtúr, Törökszentmiklós, Karcag, Kunhegyes, Tiszafüred – és a gazdasági jellegű központokkal – Jászárokszállás, Jászfényszaru, Martfű, Kisújszállás – erőteljesebb napi kapcsolatot építenek ki. Ezt egyrészt *megújult alsóbbrendű úthálózat* másrészt az *újjaszervezett, differenciált közösségi közlekedés* és a *bővülő infokommunikációs rendszerek* biztosítják.

Az agrárgazdaság a megye minden településén az *agro-ökológiai adottságokhoz*, a racionális földhasználathoz igazodva vesz részt a helyi ellátásban és az *energianövények termesztésén* keresztül a helyi energetikai szükségletek kielégítésében.

A célok között önálló területi célt képez „Az ipari agglomeráció városiasságának erősítése és a gazdaság diverzifikációja a Jászságban” elnevezésű cél. A Koncepció kiemeli, hogy a Jászság északi része a megye legdinamikusabb ipari térsége, itt termelődik meg a megyei GDP jelentős része, és foglalkoztatási szempontból is kiemelkedő jelentőségű. A statisztikai mutatók azonban az itt megtermelődő GDP, illetve a térség népességmegtartó képessége, a térségben élők jövedelemnövekedési szintje és a vállalkozási aktivitása közötti növekvő szakadékot jelzik.

A Jászság és a megye elemi érdeke, hogy ezt az egyensúlytalanságot kiigazítsa, mivel ez hosszabb távon a nemzetközi tőke döntéseire is visszahatnak. Ezt szolgálja a városiasság erősítésének és a gazdaság diverzifikálásának egymással szorosan összefüggő célrendszere.

A budapesti *agglomerációval kapcsolatban* álló (pl.: közösségi-kerékpáros-carpool alapú közlekedési rendszerek, mellékúthálózat fejlesztés) csapágy-várostérség fejlesztése a cél.

Az egyre *vonzóbbá váló kisváros-központok* egymást kiegészítő változatos szolgáltatásokkal, jó elérhetőségükkel és a társadalmi sokféleséghez igazodó lakókörnyezeti és telephely-kínálataikkal stabil, jelentős önfenntartó képességgel rendelkező térséggé fejlődnek.

A város-vidék kapcsolat keretében a városok számára nyújtandó „*vidékszolgáltatásokat*” (pl. helyi piacok, közétkeztetés ellátása, rekreáció, megújuló energia, természeti területek), továbbá a magas szintű helyi ellátást biztosító szolgáltatásokat és a helyi mezőgazdasági termékekhez kapcsolódó *kisléptékű feldolgozó kapacitásokat* szükséges erősíteni (mezőgazdaság és kapcsolódó feldolgozás, rekreáció, ökológiai szolgáltatások, tájfenntartás, lakossági szolgáltatások).

A gazdaság diverzifikálása ágazati és vállalkozási struktúra tekintetében értendő. Ágazati tekintetben kiemelt jelentősége van a *szolgáltató szektor bővítésének*, ami az életminőséget, a fenntarthatóságot és a foglalkoztatást egyidejűleg képes javítani.

Kiemelten támogatandók egyrészt olyan *kisléptékű, innovatív* szolgáltatások, amelyek piaci részekre szerveződnek, kevés befektetést igényelnek, viszont munkahelyeket hoznak létre. Stratégiai szempontból különösen értékesek a nagy foglalkoztatók, illetve azok jelentősebb jövedelmű foglalkoztatottjai számára vonzó szolgáltatások.

Másik kiemelten támogatandó szegmens a *térség arculatához* illeszkedő, elsődlegesen termelő profilú, illetve a termelést és szolgáltatást kombináló mikro- és kisvállalkozások. A vállalkozások képesek a megyehatáron túlnyúló *elektro-info-kom* regionális gazdasági arculatot erősíteni. A markáns regionális arculat a multinacionális tőke számára fontos tényező, ezzel lehet megágyazni annak, hogy kedvezőbb gazdasági körülmények esetén további tőkebeáramlás történjen ezekbe az ágazatokban, míg stagnálás esetén se akarjon a tőke innen menekülni. E mikro-, kis- és közép-vállalkozások hálózatba szerveződve és a multinacionális tőkével együttműködést keresve segíthetik elő az *innovációs kapacitás* és a megfelelő *képzési kapacitás* kiépülését e téren is egy tartós építkezési folyamatot generálva.

Jelen dokumentumban „Helyzetértékelés” cím alatt összefoglaltuk a helyzetfeltárás és a helyzetelemzés eredményeit, benne a problémák és az értékek, a településfejlesztést befolyásoló külső és belső tényezők összegzésével, SWOT-táblákkal. Ezután következik Jászfényszaru város lehetséges fejlődési pályáinak felvázolása a koncepcionális időtávban, és megfogalmaztuk a településfejlesztés fő irányait.

A következő munkarészekben a város jövőképét, vízióját rögzítettük tömör formában, majd az átfogó és részcélok rendszerét, összefüggéseit fogalmaztuk meg, és kitértünk a további tervezési feladatokhoz szükséges kiinduló adatokra, illetőleg arra, hogy mit javasolunk a megvalósítás eszközeire és azok nyomon követésére. A koncepció szerves része a gazdaságfejlesztési stratégia fő irányainak kijelölése, amely az integrált településfejlesztési stratégia keretében kerül részletes kidolgozásra.

A koncepció a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 2. sz. melléklete alapján készült.

1. HELYZETÉRTÉKELÉS

1.1. A helyzetfeltárás és helyzetelemzés eredményeinek összegzése, értékelése, szintézise

Jászfényszaru lakosság száma évtizedek óta folyamatosan, de egyre kisebb mértékben csökken. A város lélekszámának csökkenése elsősorban a természetes fogyásnak köszönhető, amelyet 1990 után a kedvező vándorlási egyenleg ellensúlyozott, sőt a pozitív vándorlási egyenleg a kétezres évek elején egyes években népességnövekedést eredményezett, azonban ez nem bizonyult tartós tendenciának. 2008 óta a vándorlási egyenleg évről évre negatívan alakul és tovább erősíti a népességszám fogyatkozását. A természetes szaporodás vonatkozásában a település társadalmának jellemzői megegyeznek a kistérségi és a megyei értékekkel, ahol az elmúlt évtizedekben a természetes fogyás volt jellemző.

A város társadalma az előregedés jeleit mutatja. A népesség korszerkezetén belül a 0-14 év közötti korosztály aránya a 2001-en 17,2% volt, amely 2011-re 14,9%-ra csökkent. A térségben ugyanez a korosztály 16,9%-ról 15,2%-ra, a megyében átlagosan 17,7%-ról 15,1%-ra csökkent. Jászfényszaru esetében a 0-14 év közötti fiatal korosztály aránya, mind térségi, mind megyei összehasonlításban az átlagnál alacsonyabb. A gyermekvállalási korban lévő korosztály (20-44 év közöttiek) aránya Jászfényszaru lakosságán belül 34,3%, amely lényegében nem változott, és megegyezik a térségi és megyei értékkel. A 60 év feletti korosztályok részesedése 2001 és 2011 között lényegesen szintén nem változott, meghaladja 24%-ot. A 18 év alatti korcsoport összlétszáma 1.193 főről 1.021 főre csökkent, ami mintegy 17%-os visszaesést jelent.

A 15 éves és idősebb korú népesség családi állapot szerinti megoszlása vonatkozásában a 2001. és 2011. évi Népszámlálás adatai azt mutatják, hogy a házasságban élők aránya az elmúlt évtizedben mind Jászfényszaru, mind a kistérség, mind Jász-Nagykun-Szolnok megye átlagával összevetésében jelentősen, egységesen mintegy 10%-ponttal esett vissza.

Jászfényszaru lakosságának nemzetiségi összetételére jellemző, hogy a népesség 8,8%-át teszik ki a hazai nemzetiségek, ami jelentősen meghaladja a megyei (5,9%), és a kistérségi (7,1%) átlagot. A mintegy 500 főt kitevő helyi nemzeti kisebbséghez tartozó lakos döntő többsége a nemzetiség, az anyanyelv, a családi, baráti közösségben használt nyelv alapján a cigány kisebbséghez tartozik. A településen kimutatható szegregációval veszélyeztetett városrész.

Jászfényszaru lakosságán belül a 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása alapján megállapítható, hogy a felsőfokú végzettségűek aránya mind

2001-ben (3,56%), mind 2011-ben (7,05%) jelentősen elmarad a megyei és az országos átlagtól (7,07% - 10,79%). A megyei átlagtól való eltérés az elmúlt 10 évben nem változott, ami a képzettségi olló tekintetében módosulást nem eredményezett. A jászberényi kistérség értékei a megyei értékekhez hasonlóak, így a település mikro-térségi összevetésben is alul teljesít.

Jászfényszaru lakosságának kedvezőtlen képzettségi színvonalát jelzi, hogy a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya jelenleg is eléri a 48%-ot. Javuló tendenciára utal, hogy ez az érték 2001-hez képest 12%-ponttal csökkent. A középfokú iskolai végzettséggel rendelkezők aránya 2001-ben mind Jászfényszaru, mind a kistérségi átlag tekintetében a 22%-os érték körül mozgott, ami 2011-re Jászfényszaru esetében 24%-ra nőtt. Jászfényszaru lakosságán belül a képzettség tekintetében az érettségivel rendelkező népesség aránya mutatott jelentős emelkedést az elmúlt évtizedben 12,95%-ról 20,64%-ra. A megyei átlag az elmúlt 10 éven 17,39%-ról 24,03%-ra emelkedett.

Jászfényszaru lakosságának gazdasági aktivitási mutatói az elmúlt évtizedben jelentősen változtak. A város lakosságán belül a foglalkoztatottak száma 2001. és 2011. között 33,48%-ról 37,36%-ra nőtt, ami a térségi és megyei átlaggal közel megegyező mértékű. Az inaktív keresők aránya a települési, a térségi és a megyei átlag vonatkozásában az elmúlt évtizedben kiegyenlítődött 2011-re 32-33% közé esett vissza. Az eltartottak aránya a város lakosságán belül alacsonyabb (23,54%) a térségi (24,08%) és megyei átlagnál (24,72%).

Jászfényszaru lakosságának relatív foglalkoztatási helyzete a munkanélküliség szempontjából országos összehasonlításban is kedvezőnek tekinthető. A nyilvántartott álláskeresők száma 2003 és 2011 között megháromszorozódott, 106 főről 323 főre nőtt, 2011 óta csökken. A 2013. évi 238 fő alapján a relatív mutató (a nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népességhez viszonyítva) 6,4%, amely 1,6%-ponttal alacsonyabb az országos és térségi átlagnál. A munkanélküliség szintje a 2011. évi csúcshoz (8-9%) képest folyamatosan csökken (2014. december már 3 %). A munkahelyek magas koncentrátságára utal, hogy csak a Jászfényszarui Ipari Parkban jelenleg működő mintegy 20 cég körülbelül 3 ezer főt foglalkoztat.

Jászfényszaru lakosságának jövedelmi helyzete átlag közelinek értékelhető. 2003 és 2008 között a vonzáskörzet átlaga 1.200 ezer forint/fő értékről 1.802 ezer forintra emelkedett az egy adófizetőre jutó szja-alapot képező jövedelmet figyelembe véve. Ebben az időszakban Jászfényszaru értéke 1.053 ezer Ft/fő összegről 1.589 ezer Ft/fő összegre emelkedett, ami azt jelenti, hogy több mint 10 százalékkal a térségi átlag alatt teljesített. 2008 és 2012 közötti időszakban a térségi átlagos jövedelmi szint 4%-kal bővült, 1.882 ezer forintot tett ki. Jászfényszaru lakosságának jövedelmi bővülése 2%-ot tett ki ebben az időszakban, fajlagos értéke 1.618 ezer Ft/fő értéket ért el, amely egy hónapra jutó értéke 135 ezer Ft/fő/hó. Az országos átlagos havi jövedelem szintje 171.590 Ft/fő/hó (2013), amelytől jelentősen elmarad a város jövedelmi szintje.

A város humán infrastruktúra-rendszeréről megállapítható, hogy az intézményfenntartás tekintetében fenntartási, működtetési feladatai elsősorban a Jászfényszaru Város Önkormányzata Gazdasági Műszaki Ellátó és Szolgáltató Szervezetének van a szervezethez rendelt önállóan működő költségvetési szervek vonatkozásában: Jászfényszaru Város Óvodai Intézménye, Petőfi Sándor Művelődési Ház és Könyvtár Jászfényszaru, Jászfényszaru Város Gondozási Központja. Másodsorban üzemeltetési feladattal is rendelkező helyi köztulajdonban lévő gazdasági egység a Jászfényszaru Ipari Centrum Kft. az ipari park vonatkozásában.

A város esetében a segélyezésben és egyéb gyermekvédelmi, lakásfenntartási támogatásban részesültek száma, a szociális ellátásban való részesítés az elmúlt évtizedben 2003-2010 közötti időszakban akár az esetszámot, akár az ellátásban részesültek körét, akár az igénybe vett támogatás összegét nézzük, dinamikusan nőtt, 2010 után valamennyi támogatási kategóriában csökkent. A segélyben és egyéb szociális juttatásban részesültek száma alapján megállapítható, hogy jelentős a rászorultak köre, egyes ellátási formában a lakosságra vetítve eléri az 5-10%-ot.

Jászfényszaru lakásállománya az elmúlt évtizedben közel 3 százalékos bővülést mutatott, amely 2012-re meghaladta a 2.650 darabot. A lakásállomány komfortfokozata az elmúlt évtizedben jelentősen javult, de így is elmarad a térségi átlagos színvonalától. A komfortos és összkomfortos lakások aránya a 2001-ben mindössze a lakásállomány 62%-át tette ki, amely százalékos arány 2011-re 80%-ra emelkedett. A járás és a megye 84%-os és 85%-os értékétől jelentősen elmarad Jászfényszaru értéke.

Lényeges jellemzője a helyi lakásszektornak, hogy országos viszonylatban is magas a nem lakott lakások aránya (15,0%). Az országos átlag 12,3%, a járási 12,2%, a megyei pedig 10,3%. Az önkormányzat által fenntartott bérlemények száma (lakás és üzlethelyiség) 2012-ben 31 darabot tett ki, amelyből 23 db lakás. A szociális városrehabilitációs projekt keretében az elmúlt években 3 db, komfortos szociális bérlakás került kialakításra.

A településen nem megfelelő lakhatási feltétellel, veszélyeztetett körülmények között élők a szegregátumokban, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeken fordulnak elő. Jászfényszaruban kimutatható a szegregáció és szegregációval veszélyeztetett terület egyaránt. A szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett területeken élő lakosság aránya eléri a város népességének 8%-át. A szegregátumokban élők szinte teljes egészében cigány származásúak, és a cigány lakosság aránya a szegregációval veszélyeztetett városrészekben is felülreprezentált.

A település humán infrastruktúrája összességében jó színvonalú, az egészségügyi alapellátás színvonala megfelelő. Az óvodai ellátás és kapacitások kielégítik a helyi igényeket. Az oktatás

tekintetében kiemelendő, hogy az általános iskolát látogató tanulók száma jelentősen csökken. A szociális és időskorúak ellátása esetében mutatkozik elmaradás az igényekhez képest. Az idősök számának további bővülése várható, amely szükségessé teszi az ellátások minőségi és mennyiségi fejlesztését.

A település jelentős kulturális hagyományokkal rendelkezik, a helyi identitás erős, amely megmutatkozik az aktív civil életből, a számos nonprofit szervezet széleskörű tevékenységében is. Az egyedi kulturális értékek közül kiemelkednek a jász örökséghez kapcsolódó események, többek között a Redemptio.

A közösségfejlesztés egyik súlypontját a településen viszonylag jelentős számban jelenlevő hátrányos helyzetű csoportok felzárkóztatása jelenti, amelynek érdekében a város az elmúlt években számos integrált programot valósított meg, illetve valósít meg napjainkban is.

Jászfényszaru gazdaság szerkezetéről megállapítható, hogy az elmúlt évtized során Jászfényszaruban működött a térség vállalkozásainak 5-6%-a. 2005 óta a működő vállalkozások száma stagnál a településen, a válság a vállalkozások számára nem volt jelentős hatással. A vállalkozássűrűség tekintetében Jászfényszaru értéke (33 db/ezer fő), ami a térségi átlaggal (34 db/ezer fő) szinte megegyező érték, amely mutató jelentősen elmarad az országos átlagtól. A társas vállalkozások átlagos statisztikai állományi létszáma alapján azonban ennél jóval magasabb a város térségi, foglalkoztatási szerepe, annak köszönhetően, hogy az alkalmazotti létszám közel 10%-a a településen található.

Kiugróan magas az ingázók – a naponta Jászfényszarura bejáróknak a helyben foglalkoztatottakhoz viszonyított – aránya, amely érték 2011-ben 65,5% volt. Ez országos viszonylatban kimagasló adat, Biatorbágy, Budaörs, Törökbálint, Herceghalom, Csömör (jellemzően a fővárosi agglomerációs települések) rendelkeznek ehhez hasonló, vagy magasabb számokkal. Ez azt is jelenti, hogy a helyben foglalkoztatottaknak mindössze 34,5%-a lakik Jászfényszarun. Viszont kiemelkedően magas a helyben lakók helyben foglalkoztatásának mértéke is, hiszen az itt élők 67,5 százaléka helyben dolgozik. Az ingázási különbözet az egyik legnagyobb az országban, ezer főre vetítve +303 fő.

A vállalkozások teljesítményét tekintve megállapítható, hogy Jászfényszaru társas vállalkozásainak kibocsátása a térség településeinek kibocsátásán belül 38,8%-ot tesz ki. Egy főre vetítve a településen 13,6 millió forint kibocsátás jut egy főre, amely jelentősen felülmúlja a térségi átlagot (2,4 millió forint/fő) a kibocsátás tekintetében.

A helyi gazdasági szereplők tevékenységi köre szerteágazó, és alacsony a magas hozzáadott értéket előállító vállalkozások aránya. A 2012. évi vállalkozási adatok elemzése alapján megállapítható, hogy a működő vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti besorolása alapján Jászfényszaru gazdasági ágazatain belül a szolgáltató szektor részaránya alacsony,

mindössze 68,3%. Ezzel szemben az ipari szektor részaránya országos viszonylatban is magasnak mondható, hiszen minden negyedik vállalkozás ebben a szektorban látja el tevékenységét. Az agrárszektor részaránya 6,9%. A vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása alapján a legmagasabb részarányt (17,5%-17,5%) a kereskedelem, gépjárműjavítás, valamint az építőipari ágazatba tartozó vállalkozások teszik ki.

A vállalkozások foglalkoztatottak száma szerinti megoszlása a mikro-vállalkozások abszolút dominanciáját mutatja. A működő vállalkozások több mint 94%-a kevesebb, mint tíz főt foglalkoztat Jászfényszarun, több mint fele egyéni vállalkozás. Az ipari park jelenléte és az általa biztosított munkalehetőségek alapvetően meghatározza a város foglalkoztatási szerepkörét, amelyen belül az ipari szektor meghatározó jelentőséggel bír, a szolgáltató szektor részaránya alacsony. A helyi és a kistérségi foglalkoztatásban a Samsung Zrt. meghatározó szerepet tölt be.

A térségben a kutatás-fejlesztési tevékenység nagyon alacsony súlyt képvisel. A vizsgálatba bevont települések többségében sem K+F projekt, sem kutatás-fejlesztést főtevékenységként folytató vállalkozás nem található.

2003 és 2007 között a cégek vállalkozási tevékenységből származó bevétele lassú emelkedést mutatott, és 2,4 mrd forintról 4 milliárd forintra nőtt a településen. 2008-tól nagyságrendekkel változott a vállalkozások bevétele, amely 2008 és 2010 között ugrásszerűen megnőtt – 691 mrd forintról 1.058 mrd forintra –, 2010 után azonban jelentősen csökkent a vállalkozások bevétele.

2003 és 2007 között a Jászfényszaruban található ingatlanok átlagára folyamatos, lassú emelkedést mutatott. 2007-2008 között jelentősen megnőtt az ingatlanok átlagára, amely megközelítette a 120 ezer Ft/nm árat. Ezt követően kisebb hullámzásoktól eltekintve (pl.: 2011. évi végtörlesztés) 2012. I. félévében érte el mélypontját az ingatlanpiac. Ekkor a 2008. évi átlag felét érték a helyi eladásra kínált lakóingatlanok (kb. 60 ezer forint/nm). Az utóbbi két évben némi visszakorrigálás tapasztalható az ingatlanárakban, amely jelenleg a tíz évvel ezelőtti szint körül mozog.

Ingatlanpiaci szempontból megállapítható, hogy jelentős értéknövekedés, és az értékesítés élénkülése önmagában az ingatlanpiac javulása által nem prognosztizálható. Az ingatlanpiac az utóbbi két évben elérte mélypontját és a következetes fejlesztések hatására lokális élénkülés érhető el.

Jászfényszaru önkormányzati gazdálkodása stabil, azonban a rendelkezésre álló forrásai az elmúlt években jelentősen szűkültek. A 2014. évi költségvetési koncepció a folyó bevételek és kiadások esetében már 4 milliárd forint alatti értékekkel számol, szemben a 2012. évi 5 milliárd forintot meghaladó bevételekkel.

Az önkormányzat bevételeinek 44,5%-át (2013) a közhatalmi költségvetési bevételek teszik ki. Ezen belül a helyi adóbevételek nagyon jelentős szerepet töltenek be, amelyek közül a helyi iparüzési és az építményadó tekinthető a legjelentősebb önkormányzati költségvetési bevételi forrásnak.

A gazdasági válság a vállalkozások teljesítményén, bevételein túl erőteljesen befolyásolta az helyi iparüzési adóbevételeket is Jászfényszaruban. 2010 óta a bevételek 1,5-1,6 milliárd forint körül stagnált. Érdemes kiemelni, hogy térség iparüzési adóbevételeinek 35,6%-a Jászfényszaruban keletkezik. A térség átlagos helyi iparüzési adóbevétele 54 ezer Ft/fő-t tett ki 2012-ben, amelyből magasan kiemelkedik Jászfényszaru 286,5 ezer Ft/fő értéke.

Jászfényszaru Önkormányzata jelentős üzleti, forgalomképes ingatlanvagyonnal rendelkezik, amely között jelentős számban fordulnak elő lakó, közösségi, gazdasági céllal hasznosítható ingatlanok is. Az önkormányzat ingatlanvagyonja az elmúlt időszakban növekedést mutat, amely egyben azt is mutatja, hogy az önkormányzat már évek óta olyan ingatlangazdálkodási politikát folytat, amely alapul szolgálhat fejlesztési szándékai megvalósításához.

Településfejlesztési tevékenység

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége az elmúlt két évtizedben rendkívül szerteágazó volt, kiterjedt többek között a környezetvédelem, a közlekedés, a gazdaság, a kulturális és oktatási, valamint szociális jellegű projektek megvalósítására egyaránt.

Gazdasági vonatkozásban a legjelentősebb közvetlen hatást a Jászfényszarui Ipari Park fejlesztése jelenti minden bizonnyal a város gazdasági életére. A fejlesztés kedvező hatással lesz további munkahelyek létrehozására új cégek betelepülésével, kedvező működési feltételek alakulnak ki kis helyigényű vállalkozások számára. A helyben elérhető szolgáltatások köre bővül, ami kedvező hatással lesz a jelenleg az Ipari Parkban működő cégek számára is.

A gazdasági fejlődésre közvetett hatást kifejtő beavatkozások közül az integrált városrehabilitációs projektek említhetők ki, azok közül is elsősorban a városközpontot érintő funkcióbővítő városrehabilitációs projekt, de közvetett módon a szociális városrehabilitációs kezdeményezések (beleértve a telep-programot) is kedvezően hatnak a város közösségére. Az egyes projektek egymásra épülése, az egész városra kiterjedő szinergikus hatások a közeljövőben várhatóan pozitív – társadalmi, gazdasági – változásokhoz vezetnek. Szükség is van a helyi gazdaság megerősítésére, ugyanis a munkahelyek kiemelkedően magas helyi koncentrátsága nem tükröződik a lakosság szociális, demográfiai viszonyain.

1.2. A problémák és az értékek, a településfejlesztést befolyásoló külső és belső tényezők összegzése

Társadalom

A település lakossága a tartós természetes fogyás, és a romló vándorlási egyenleg következtében az elmúlt évtizedben tovább csökkent. A kedvezőtlen migrációs és demográfiai folyamatok miatt a település lakosságának korszerkezete öregedő, a születésszám alacsony. A születésszámában egyértelmű növekvő vagy csökkenő tendencia nem figyelhető meg. A középtávon prognosztizálható az idősebb generációk számának és arányának emelkedése.

Figyelemre méltó, hogy a legtöbb társadalmi és gazdasági adat azt mutatja, hogy a vállalkozások kimagasló foglalkoztatási, kibocsátási teljesítményével szemben kedvezőtlen társadalmi folyamatok alakultak ki, vagy legalább is elmaradás tapasztalható az (el)várható társadalmi hatásoktól (pl.: növekvő népesség, fiatalodó korszerkezet, magasabb jövedelmi viszonyok, magasabb képzettségi színvonal, magasabb vállalkozássűrűség).

A lakosság jövedelmi szintje 2012-ben közel 10 százalékkal a térségi átlag alatt volt, messze elmaradva az országos átlag mögött. Megállapítható, hogy a kedvezőtlen demográfiai tendencia mellett a lakosság szociális összetétele is romlott az elmúlt évtizedek során. A város szegregált, illetve szegregációval veszélyeztetett városrészekkel egyaránt rendelkezik. Az önkormányzat számára – a település- és közösségfejlesztés szempontjából – egyre nagyobb kihívást jelent a társadalmi felzárkóztatás és integráció.

Meg kell említeni, hogy az elmúlt években a településen számos integrált településfejlesztési beavatkozás valósult meg, amelyek csak a későbbiekben fejtik ki – várhatóan – kedvező hatásukat, a zömében 2012-ig rendelkezésre álló statisztikai adatokkal ezek a hatások nem vizsgálhatók.

A lakosság képzettségi szintje a térségi és megyei adatokkal konvergál, azonban országos összevetésben alacsony, még az elmúlt évtized dinamikus javulása ellenére is. A település lakosságának gazdasági aktivitása szintén megegyezik a térségi és a megyei értékekkel, azonban a foglalkoztatási helyzet valamivel kedvezőbb képet mutat. Országos összevetésben a munkanélküliség szintje alacsonyabb az országos átlagnál, és csökkenő tendenciát mutat. A lakosság munkatapasztalata, az ipari termelési és mezőgazdasági termő adottságok, a szolgáltató szektor bővülésében rejlő lehetőségek jelentős jövőbeli gazdasági potenciált jelentenek a település fejlődése számára.

A település humán infrastruktúrája jó színvonalú, azonban egyes szegmensben fejlesztésre, bővítésre szorul. Elsősorban ez a megállapítás a szociális, valamint az oktatási, képzési

szolgáltatásokra, ellátásokra vonatkozik. Az egészségügyi, kulturális szolgáltatások, a közösségi terek hozzáférhetőségére, funkciója az elmúlt években jelentős fejlődésen esett át. A helyi társadalom civil aktivitása számottevő, a nonprofit szervezetek tevékenységi köre szerteágazó, a helyi közösség jelentős hangsúlyt fektet a gazdag hagyományok ápolására.

A megalapozó vizsgálatok alapján elkészítettük a város erősségeire, gyengeségeire, lehetőségeire és a fejlődést akadályozó veszélyekre vonatkozó SWOT-analíziseket. Az analízisek összegző előkészítései a koncepció kialakításához vezető útnak. A következő lépés a fejlesztési fő irányok meghatározása.

SWOT-analízis / Társadalom

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Kedvező gazdasági aktivitás és foglalkoztatási viszonyok, alacsony munkanélküliség • Jelentős mezőgazdasági és ipari munkatapasztalat • Erős civil szféra, együttműködési készség • Gazdag hagyományok, felhalmozott kulturális tőke • Fejlődő humán infrastruktúra • Rendelkezésre álló közösségi terek, bővülő közösségi szolgáltatások, sokszínű kulturális élet és rendezvénykínálat	• Csökkenő népesség • Romló demográfiai szerkezet (előregedés és negatív vándorlási egyenleg) • Iskolázottság és képzettségi színvonal viszonylag alacsony szintje • Aránylag alacsony jövedelmi színvonal és vásárlóerő-potenciál • Kényszerű napi ingázás • Hátrányos helyzetűek növekvő aránya, szegregáció • Bizonyos területeken hiányos humáninfrastruktúra (oktatás, képzés, időskorú és egyéb szociális ellátás)
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Kiegyensúlyozott népességnövekedés • Új, elsősorban fiatalabb korosztályhoz tartozók, munkavállalók letelepítése • Sokrétű munkatapasztalatra építő, hagyományápoló társadalom építése • Környezettudatos, szolidáris (befogadó, családbarát, idős-barát) helyi közösség kialakítása • Proaktív közösség, erős helyi civil háló, szoros együttműködés a lakosság, a vállalkozók, az önkormányzat között	• A fiatal, kvalifikált munkaképes korú népesség elvándorlása • „Torzuló” humáninfrastruktúra (oktatási, nevelési intézmények csökkenő kihasználtsága, szociális ellátórendszer elégtelensége) • Romló demográfia és szociális viszonyok, a helyi társadalom lassú előregedése • Gyengülő helyi társadalmi háló, civil szektor közömbössé válása • Helyi társadalmi konfliktusok kialakulása (szegregációval veszélyeztetett területek; helyi munkavállalók vs. ingázók)

Gazdaság

Jászfényszaru a lakosságszámához viszonyítva lényegesen jelentősebb gazdasági szerepet tölt be a térségben. A város kiváló infrastrukturális és gazdasági alapokkal rendelkezik a település hosszú távú, kiegyensúlyozott fejlődése szempontjából, azonban a gazdasági fejlődés társadalmi háttere nem megfelelően biztosított. A helyi népesség jövedelmi pozíciója, potenciális vásárlóereje a térségben átlagos, országos összehasonlításban gyenge. A társadalom iskolázottsági, demográfiai, szociális összetétele viszonylag kedvezőtlen.

Az önkormányzat gazdálkodása kiegyensúlyozott, de szűkülő központi forrásokkal rendelkezik, ezért a fejlesztések számára elengedhetetlen a helyi gazdaság tovább erősítése, új bevételi források, finanszírozásai formák kidolgozása és bevezetése a lakosság korlátozott tehervállaló képességének figyelembevételével.

A munkanélküliség mértéke alacsony, azonban – a nagy cégek kivételével – kevés a magas hozzáadott értéket előállító, innovatív vállalkozások aránya, a helyi gazdaság elsősorban termelés központú. Munkahely vonatkozásában a város erősen, egyoldalúan függ az Ipari Parkban működő néhány nagyvállalattól, amelyek munkaerőigénye helyi emberi erőforrással nem elégíthetők ki, ugyanakkor jellemző a településről való kényszerű (el)ingázás is.

A helyi gazdaság motorja az Ipari Park, amely a régió egyik legkeresettebb befektetési, telephely-létesítési helyszíne. Fejlődése folyamatos, a vállalkozások telephely létesítési feltételei kiválóak. Kiemelten fontos az Ipari Park befektetés-ösztönző, helyi gazdaságszervező szerepe, amely kiváló alapot nyújt a további fejlesztések számára.

Jászfényszaru fejlődését alapvetően határozza meg a Jászfényszarui Ipari Parkban működő – mintegy 3000 főt foglalkoztató – vállalkozások sikeressége. A város vonzerejét a fővárosi agglomerációhoz való közelség, a befektetőbarát környezet (pl.: városvezetés, ipari park, közlekedési infrastruktúra), a rendelkezésre álló helyi és térségi munkaerő, valamint munkatapasztalat jelentős mértékben meghatározzák.

A helyi gazdaságban betöltött túlsúlyának oldása a helyi kötődésű vállalkozások foglalkoztatói bázisának szélesítésével képzelhető el, azáltal, hogy a helyi mikro- és kisvállalkozások egyre több munkahelyet teremtenek Jászfényszaruban és ezzel az itt élő lakosság körében csökkenjen a munkanélküliség, valamint a kényszerű ingázás. Ennek a gazdasági lépésnek pozitív társadalmi hatása is lehet, hiszen a további munkahelyek új lakosokat vonzhatnak a településre.

Példaértékű a város elmúlt években végzett forrásszerző képessége, amelyek által sikerült a településfejlesztést a helyi gazdaságfejlesztés szolgálatába állítani és egymásra épülő programokat megvalósítani, amelyek azonban csak egy hosszú távú folyamat kezdő lépéseinek kell tekinteni.

Középtávon szükségesnek tartjuk a helyi gazdaság részleges szerkezetváltását, munkahelyteremtő célzattal, népesedéspolitikai szempontokat is figyelembe véve (a lakosság, ezen belül is a fiatalok helyben tartásának ösztönzése, új lakosok, munkavállalók letelepítése).

A fenti célok teljesülését az alábbi szerkezetváltó intézkedésekben látjuk:

- az innovatív, magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek bővítése, vonzása,
- a szolgáltató szektor arányának bővítése (pl.: turizmus, egészségipar, alkonygazdaság, lakossági és üzleti szolgáltatások);
- a tevékenységek további diverzifikálása,
- a helyi kisvállalkozások számának bővítése,
- agrárpotenciálra építve a „több lábon álló” gazdálkodás kisközösségi formáinak ösztönzése.

Az önkormányzat számára a gazdaság fejlesztése szempontjából fontos, hogy minél több helyi lakos találjon helyben magas színvonalú munkát vagy vállalkozási lehetőséget. Ez egyben vásárlóerő növekedést, helyben költést is jelentene, amely beindíthatna egy bővülő helyi piacot (élelmiszer, szolgáltatások, egyéb).

A város jelentős ingatlanvagyonnal rendelkezik, amely között jelentős számban fordulnak elő lakó, közösségi, gazdasági céllal hasznosítható ingatlanok is. Az önkormányzat ingatlanvagyonra az elmúlt időszakban növekedést mutat, az önkormányzatnak aktív ingatlangazdálkodási politikát szükséges folytatni, amely alapul szolgálhat további fejlesztési szándékai megvalósításához (lakásprogram, oktatási-képzési szolgáltatások bővítése, kutatás-fejlesztési tevékenységek letelepítése, közösségi gazdálkodási formák).

SWOT-analízis / Gazdaság

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
- Jó közlekedés. és gazdaságföldrajzi fekvés - Jól működő, vonzó ipari park - Fejlesztésre alkalmas ingatlanok rendelkezésre állása - Vonzó települési és fejlesztési környezet - Kiegyensúlyozott önkormányzati gazdálkodás - Kiegyensúlyozott településfejlődés	- Aránytalan gazdaságszerkezet - Relatív kevés kis- és közepes méretű vállalkozás - Szolgáltatási színvonal egyenetlensége - Hiányos turisztikai kínálat és infrastruktúra (kereskedelmi szálláshelyek, vendéglátás) - Szűk „helyi” gazdaság - Egyenetlen színvonalú lakásállomány, nem lakott lakások átlag feletti aránya - Alacsony szintű a magas hozzáadott értéket előállító, innovatív tevékenységek aránya a kkv-szektorban
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
- Ipari Park továbbfejlesztése - Vállalkozásindítás ösztönzése, egyedi, „több lábon álló” vállalkozási környezet kialakítása - Helyi gazdaság bővítése (pl.: innovatív ágazatok és k+f szektor erősítése) - Szolgáltatás-fejlesztés (lakossági, turisztikai, üzleti) - Természeti környezettel harmonikus fejlődés (pl.: háztáji, ökogazdaság, megújuló energiatermelés) - Turizmus-fejlesztés (kerékpáros, öko, természetjáró, üzleti, stb.) - Közösségi gazdaságfejlesztés - Új, elsősorban fiatalabb korosztályhoz tartozó munkavállalók letelepítése - Európai Unió támogatási rendszer fejlesztési forrásai - Regionális csomópont-jelleg erősítése (három régió, három megye találkozási pontja)	- A nemzetközi és/vagy hazai gazdasági környezet romlása, tartós recesszió - Nagyvállalatok dominanciája, egyoldalú gazdaságszerkezet, magas fokú gazdasági függés - Kedvezőtlen migrációs folyamatok erősödése (pl.: fiatalok elvándorlása, hátrányos helyzetű csoportok arányának bővülése) - Szűkülő helyi gazdaság - Települési környezet, életminőség romlása, klímaváltozás - A helyi gazdaság versenyképességének romlása - Gyengülő térségi pozíció (Jászberény, Hatvan erősödése), ezzel a regionális pozíció gyengülése

Természeti és épített környezet

Jászfényszaru az egyes terület felhasználások egymástól jól elkülönülten helyezkednek el. A jász-halmazos és a jász-fésűs településkarakterek a mai napig fennmaradtak, amelyek a település védendő elemei közé tartoznak. Fontos megjegyezni, hogy a városias településmag kiterjedése mérsékelt, a belterületre vonal mentén elnyúló, és nem központosított funkcióeloszlás jellemző. Ezt a sajátosságot a telekmorfológia, valamint a beépítettség vizsgálata is alátámasztja, a telekméret és a beépítési sűrűség nem rajzolnak ki klasszikus településközponti területet.

A telekméret vizsgálatán ki kell emelni, hogy a településre magas telekméret átlagok jellemzőek, melyek kedvező beépítési lehetőségeket, illetőleg kerthasználati módokat kínálnak.

A város területén nagy számban találhatók tanyás ingatlanok. A településrendezési eszközök erdőterületbe sorolják a tanyák jelentős részét, mely azok fennmaradását veszélyezteti az építési jogok korlátozása által. A tanyás területek lehetőséget biztosítanak a mezőgazdasági termelés számára szükséges épületek elhelyezésére. A megyei területrendezési terven települési térségként való szerepeltetése is rendkívül kedvező adottságként fogható fel a beépíthetőségük tekintetében.

A tanyás területek további lehetőségeket kínálnak az öko/bio-gazdálkodás számára. A tanyás területek a korszerű, környezetkímélő gazdálkodási módok célterületei lehetnek.

A településen magas számban fordulnak elő régészeti lelőhelyek (ezek elhelyezkedését az A/2. – Problématerkép / értéktérkép – fejezetben feltüntettük). A város rendelkezik részletesen kidolgozott örökségvédelmi hatástanulmánnyal.

A település belterületén lévő ingatlanok egyaránt helyet biztosítanak a lakófunkció, illetve a fóliasátras növénytermesztés számára. Ez egyben erősségként fogható fel, azonban veszélyt is hordoz magában: az eltérő területhasználatok (pl.: növénytermesztés, állattartás vs. díszkertek, családi házak kertjei) konfliktusokat generálhatnak.

Rendkívül kedvező, hogy az infrastrukturális ellátottság (burkolt utak, közművesítettség) sokat javult az elmúlt időszakban, mondhatni. A város fejlesztése esetében új helyzet állt elő, mivel immár a mennyiségi növekedés helyett a minőségi növekedés kerül előtérbe.

A közlekedésfejlesztési elképzelések közül a település szempontjából legmeghatározóbb elem a tervezett főút (Albertirsa (4 sz. főút) – Tápiószentmárton – Nagykáta – Jászfényszaru (32. sz. főút)) nyomvonalának kijelölése. A jelenlegi településszerkezeti terven a 2008. évben hatályba lépett OTfT szerinti nyomvonal szerepel. Ezt a nyomvonalat a 2013. évi OTfT

módosítás megváltoztatott. A megyei területrendezési terv felülvizsgálatakor a település szempontjából előnyösebb lenne a 2008. évi nyomvonal kijelölésének érvényesítése.

További fejlesztési elképzelések közé tartozik az elkerülő út kialakítása, illetve a folyamatban lévő, 32 sz. főút nyomvonalának rekonstrukciója.

A hatályos TSZT által jelölt, Jászfényszaru és Tóalmás között tervezett mellékút nyomvonal a hatályos megyei terveken már nem szerepel, mint térségi mellékút. Ettől függetlenül a közúti kapcsolat megteremtése jelentősen javítaná a két település egymás közötti megközelíthetőségének lehetőségét.

A megyei területrendezési terv és a hatályos településszerkezeti terv tervezett iparvágányt jelöl a belterülettől északra, megépítésével a teherszállítás előnyösen alakulna mind a város, mind az Ipari Park szempontjából.

Jászfényszaru országos és térségi kerékpárút fejlesztéssel érintett. a belterületen a Szabadság út mentén már megvalósult a fejlesztés.

A közüemi ivóvíz-, villamosenergia ellátás szinte teljes körű, a gázellátás az országos átlagot meghaladó mértékű. A megújuló energiahasznosítás feltételei – a koncepcionális időszakban – fennállnak (geotermia, nap, hulladék újrahasznosítás, stb.)

SWOT-analízis / Természeti és épített környezet

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
• Jó természeti adottságok (talaj, felszíni és felszín alatti vizek, erdő, levegő) • Megfelelő közúti és vasúti kapcsolatok, burkolt belső utak • A közüemi ivóvíz-, villamosenergia ellátás szinte teljes körű, a gázellátás az országos átlagot meghaladó mértékű • Megújuló energiahasznosítás feltételei fennállnak (geotermia, nap, stb.) • A katonai felméréseken is látható településrészek a Jász-halmazos és Jász-fésűs településkarakter a mai napig jelen van • Alacsony intenzitású igénybevétel, magas belterületi telekméret – jelentős belső tartalékot hordoz • Egymástól jól elkülönült terület-használatok, tanyák magas száma	• A tanyák erdőterületbe való besorolása kedvezőtlenül hat azok fennmaradására az építési jogok korlátozása által • Az országos közutak belterületi forgalma a lakóterületen magas • Felszíni csapadékvíz elvezetés a belterület egyes részein, illetve a külterület jelentős részén megoldatlan • Erózióveszélyes területek találhatók a településen • Lakóhely- és mezővédő erdősávok relatív hiánya • Vonalas jellegű műtárgyak, légvezetékek kedvezőtlen tájképi megjelenése

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• A klímaváltozással felértékelődő helyben előállított termékek értékesítési lehetősége javul • A klímaváltozás hatására a település adottságai (vízfelületek, erdőterületek, tágas telekállomány stb.) felértékelődnek • A csapadékvíz helyben tartása a közüzemi vízfogyasztás szürke vízzel való kiváltását eredményezheti • Megújuló energiaforrások felértékelődése esetén geotermikus és napenergia hasznosítása • Az ökológiai gazdálkodás felértékelődése esetén, annak alkalmazása csökkenti a víztesteket érintő mezőgazdasági eredetű szennyezések mennyiségét • A vízfolyások vízminőségének védelme, ill. új, vízparti élőhelyek megteremtése érdekében fasorok, erdősávok telepítése a vízfolyások környezetében	• A tervezett főútnak a hatályos OTvT szerinti nyomvonala mentén történő kiépülése (a 2008 évi OTvT által jelölt nyomvonal helyett) • A szél erősségének növekedése, a mezővédő erdősávok hiánya miatt további talajerózióhoz vezet, mely a terméshozamok csökkenését is eredményezheti • A szántóterületek túlzott mértékű növekedése esetén további erdő-, és gyepterületek eltűnése

2. TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI FŐ IRÁNYOK

Jászfényszaru város fő településfejlesztési irányait – társadalmi és gazdasági szempontok szerint – a jelen munka megalapozó vizsgálatainak eredményei, a város korábbi településfejlesztési dokumentumának a felülvizsgálata, ill. a lehetséges fejlődési változatok mérlegelése alapján fogalmazzuk meg.

2.1. Előzmények

Az elvégzett megalapozó vizsgálatok, a 2002-es és a 2010-es dokumentumok eredményei, javaslatai összevetéséből következik, hogy számos előrelépés történt (pl. infrastruktúra-fejlesztés), több koncepcionális cél, fő irány ma is releváns, mivel azok általános emberi és közösségi, ill. gazdasági, kulturális célokat fogalmazznak meg (adottságok kihasználása, intézményfejlesztés, foglalkoztatás, szociális problémák megoldása, stb.).

A tapasztalatok leszűréséből és a gazdasági környezet átalakulásából következően azonban bizonyos területeken más hangsúlyokra van szükség. Előtérbe került, és immár az élet minden területére egyenrangúan kiterjed a *fenntarthatóság* követelménye (együtt a megújuló/megújítható erőforrások ügyével): a lakó- és munkakörülmények alakításában, a közszolgáltatásokban, a műszaki-technológiai megoldásoknál, a gazdasági tevékenységben, a városüzemeltetésben, a természeti és épített környezet használatában.

A természeti erőforrások korlátozottsága, a hagyományos energiaforrások igénybevételének bizonytalansága (a kimerülés veszélye, a piaci árak hektikus mozgása, a korlátozott elérhetőség), az uniós támogatások bevonhatóságának végeessége, a gazdasági-piaci viszonyok kiszámíthatatlansága, a város demográfiai „érzékenysége” a korábbi időszakokhoz képest finomabb megközelítést igényel. A fenntartható városhasználat alapja azonban továbbra is: a természeti és épített környezeti értékek őrzése, kiaknázása, gazdagítása, és az azt hasznosító emberi tevékenység tudástartalmának növelése. Ehhez aktív, a folyamatokat orientáló városműködtető tevékenység szükséges.

A fenntarthatóság vált a kortárs városfejlesztés rendező elvévé. Jászfényszaru esetében az adottságok kedvezőek. A város sajátos, *kettős* társadalmi-gazdasági és kulturális identitással rendelkezik. Egyfelől létezik a földműveléshez értő szakértelem, másfelől pedig egyre erősödik a városi polgárosodási folyamat az idetelepült korszerű ipari vállalkozások hatására. A jövőben ez a kettős identitás megőrzendő, mert erős, a mindenkori alkalmazkodást segítő talapzatot alkot.

A fenntarthatóság vezérgondolatának itt elsősorban a kiegyensúlyozás „művészetére”, a dinamikus egyensúly elérésére és megtartására kell fókuszálnia, ami egyszerűen szólva a „több lábon állás” praktikumát jelenti:

- a demográfiai szerkezetben a fiatalítás, majd az „egészséges korfa” megtartása;
- a térbeli struktúrában a három régió, három megye találkozási pontjában rejlő kapcsolati lehetőségek, hálózati előnyök érvényesítése;
- társadalmi vonatkozásban a városlakók sokoldalúságának, nevezetesen mind a földhöz, mind az iparhoz, szolgáltatásokhoz való kettős kötődésének megőrzése;
- kulturális identitást illetően a jász és a helyi hagyományok éltetése, gazdagítása a kortárs kulturális irányzatokkal együtt;
- a gazdasági és foglalkoztatási szerkezetben a diverzifikáció (több lábon állás) és az innovációs tevékenységek, a mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások számának, tevékenységi körének bővülése, majd egyensúlyban tartása;
- az agropotenciál megőrzése, fejlesztése mind a külterületeken, mind a belterületeken (kertészkedés, zöldség, gyümölcs, fóliázás, stb.);
- a humán erőforrás készség-, műveltség- és tudásszintjének folyamatos emelése;
- az információk elérése technikai feltételeinek folyamatos korszerűsítése;
- az európai uniós és központi források, támogatások hatékony, „befektetésszerű” felhasználása, mivel a megvalósult projekteket hosszú távon nemcsak gazdaságosan fenn kell tartani, de elvárható cél, hogy a projekteknek pozitív hozadéku legyen (azaz egy projekt életciklusának a végén magasabb érték keletkezzék, mint a folyamat elején). Közberuházásoknál, azaz nem piaci típusú, közvetlenül keletkező bevételben nem mérhető fejlesztések esetében a haszon a közszolgáltatások minőségi fejlődésében, a város otthonosságának és a közérzet javulásában, ezzel a népességmegtartás erősödésében mutatkozik meg, ami kihat a humán erőforrás színvonalának alakulására.

A dinamikus egyensúly kialakításában az uniós és a központi eszközöknek kiemelt jelentősége van, mivel ezek a források növelik az önkormányzat gazdasági mozgásterét. Cél, hogy ezeknek a forrásoknak a felhasználása tovaggyűrűző (multiplikátor hatású) legyen, azaz a közpénzből finanszírozott projektek minél több magánforrást és magánkezdeményezést generáljanak. Erre indikátort is kellene képezni, hogy mérhető legyen a közpénzek elköltésének hatása.

A szűkös fejlesztési források miatt a figyelem a minél alacsonyabb anyag- és energiatartalmú termelés és szolgáltatások felé fordul, ezért (is) létkérdés a kvalifikált humán erőforrás és az innováció mind nagyobb térnyerése a gazdaságban.

A külső (globális) hatásoknak való kiszolgáltatottság csökkentésére a leginkább kézenfekvő módszer a helyi önfenntartásra való törekvés, ami egyfajta modern, nem bezárkózásra épülő autonóm társadalom kialakítását célozza meg (ld. jász hagyományok). A természet-azonos és

a helyi-területi adottságokhoz alkalmazkodó életmód meghatározására a Local Agenda 21⁵ fenntarthatósági kritériumára hivatkozunk. E szerint, *„egy területi egység fenntarthatósága annál inkább biztosítható, minél nagyobb arányban képes belső erőforrásaira támaszkodni.”*

Mindez egyezik azon 21. sz-i szándékokkal, amelyek az ökológiai lábnyom csökkentésében, a szubszidiaritás elvében, a helyi gazdaság (élelmiszer önrendelkezés, helyi piac, foglalkoztatás, stb.) újraélesztésében ölt testet. Létkérdés, hogy ezt városi környezetben is értelmezni és alkalmazni lehessen.

Jászfényszaru ebben kiváló adottságokkal és hagyományokkal rendelkezik, amelyek kiinduló feltételei a XXI. századi ajánlások megvalósításának: *„az önkormányzat aktív és cselekvő közreműködésével a fenntarthatóság helyi programjának megteremtése, amelynek segítségével egy olyan település szerveződik, amelyet a lakosok otthonnak tekintenek, abban ők és gyermekeik, a város, falu mai és leendő polgárai otthon vannak.”*⁶

A következőkben megfogalmazzuk a városfejlesztés javasolt fő irányait.

2.2. Otthon Jászfényszarun

Jászfényszaru a térségi átlaghoz képest fejlettebb infrastruktúrával rendelkező, nyugodt kisváros. Ennek a karakternek a megőrzése hosszú távú cél. A koncepcióalkotás számára lényeges körülmény az elvándorlási hajlandóság növekedése, a településre ingázók kiemelkedően jelentős száma (ingázási különbözet: 303 fő/1000 lakos), és a lakásállomány strukturális problémái (pl.: alacsony komfortfokozat, a nem lakott ingatlanok nagy száma), amelyek együttesen indokolják a lakásszektor minőségi és szükség szerint, mennyiségi fejlesztését. A kedvezőtlen demográfiai tendenciák ellensúlyozása érdekében törekedni kell a fiatal, kvalifikált, családalapítási szándékkal letelepedők számára a település vonzerejének növelésére, ugyanakkor a helyi lakhatási problémák kezelésére is. Két pillérből álló lakásprogramra van szükség (gazdasági és szociális alapú).

Cél: a helyben maradás ösztönzése és új népesség – elsősorban fiatal családok – letelepedésének támogatása, az erős, befogadó helyi közösség építése. Ehhez vonzó városi miliő, minőségi közszolgáltatások (oktatási, szociális, egészségügyi infrastruktúra fejlesztése, kulturális lehetőségek) szükségesek.

⁵ Környezet és Fejlődés ENSZ konferencia. Rio de Janeiró, 1992. Fő dokumentuma az Agenda 21 (Feladatok a 21. századra) 28. fejezete foglalkozik a Local Agenda 21-el (LA-21), a fenntarthatóság lokális programjával.

⁶ Uo.

A város- és gazdaságfejlesztés sikerének egyik fő ismérve, hogy az évek során hogyan alakul a városlakók és a szolgáltatásokat igénybevevők elégedettsége, „közérzete”. A városlakók és városhasználók elégedettsége gazdasági erő, hiszen korunk mobilitási lehetőségei lehetővé teszik a gyors lakó-, munka- és üzleti célú helyváltoztatást, tehát cél a polgárok, az üzleti szféra, az idelátogatók megtartása, újak vonzása, akik egyben a város adózói, aktív gazdasági tényezői, fenntartói, fejlesztői is. Fő elemek:

- helyi lakásprogram főként a fiatalok számára, pl. kedvezményes telkek, üres lakások újrahaznosítása, bérlakásépítés
- vállalkozásélénkítő intézkedések
- oktatási, nevelési intézményrendszer fejlesztése
- képzési, foglalkoztatási programok
- köztér-fejlesztés (központi terek, korzó)
- közösségfejlesztés, kulturális programok
- fiatalok életvitelét gazdagító intézkedések, pl. teljes szélessávú elérhetőség, wifi, többfunkciós közösségi helyek

Az otthonos város koncepcióhoz tartozik a korszerű informatikai és tele-kommunikációs eszközök élenjáró alkalmazása. Az IT ágazat gyors fejlődése más városhasználatot feltételez a jövőben. Erőssége, hogy közösségi kohéziót teremtsen, szinte azonnal információ-ellátottságot és kommunikációs lehetőséget biztosít. Jól használható a gyermek- és felnőttoktatásban, ill. továbbképzésben, a távmunkában, az e-ügyintézésben, e-vásárlásban, stb. Mindez, még ha a hatás virtuálisan is jelenik meg, a használókat helyben tartja, tarthatja. Ezért, a közös, természetes találkozási tereket szükséges megteremteni – ld. 2.4. pont „Két főtér - egy fő utca modell”. A fiatalok identitásának erősítése szempontjából meg kell valósítani az interaktív önkormányzati portál fejlesztését, csatlakozását az állami rendszerhez.

Az otthonosságot, helyi kötődést erősítené, ha a város egykori határait jelző sajátos építményeket, az ún. képoszlopokat (kőképeket) újjáépítené. Mivel, a város túllépett egykori – képoszlopokkal jelzett – határain, a mai határ vagy a belterületi határt elérő bevezető utak is kaphatnak modern képoszlopokat.

Cél, hogy Jászfényszaru otthonos, pozitív értelemben felfogott üde lakópark legyen, amely biztosítja a polgárok számára a tiszta környezetet, a közbiztonságot, a családi köztereket, a közösségteremtő és kulturális fórumokat.

2.3. „Több lábon álló” helyi gazdaság – diverzifikáció

A jövőkép eléréséhez vezető koncepció kialakítását erősen befolyásolja az a körülmény, hogy a település kiemelkedő gazdasági adataival (pl.: termelés, kibocsátás, bevételek, foglalkoztatottak létszáma) szemben kedvezőtlen társadalmi folyamatok tapasztalhatók, mint például: romló vándorlási egyenleg, csökkenő népesség, elöregedés, hátrányos helyzetűek számának növekedése, aránylag alacsony iskolázottság. Ez arra enged következtetni, hogy a jelentős gazdasági teljesítményből a helyi társadalom kevesebbet profitál. Ki kell emelni az agrárszektor aránytalanul kis szerepét (vállalkozások száma, teljesítmény, foglalkoztatás), és a kereskedelmi-szolgáltatási szektor viszonylagos fejletlenségét.

A munkatapasztalatra, gazdasági aktivitásra építve a további fejlesztések gazdasági háttere is létrehozható. Szükséges az innovatív és munkaalapú helyi gazdaság felé való elmozdulás, a helyi vállalkozások számának bővítésével az új, környezetbarát, magas hozzáadott értéket előállító tevékenységek és szolgáltatások irányába (oktatás, kutatás-fejlesztés, turizmus, ökögazdaság,). Szervesen illeszthető ehhez az egészségipar, turizmus, alkonygazdaság, gyógyászat, rekreáció, környezetvédelem, a vállalkozások megtelepedését segítő lépések, mint az ipari park továbbfejlesztése, és új szolgáltatások létrejöttének kezdeményezése. Fontos feltétel az új finanszírozási formák felépítése és működtetése a vállalkozások nagyobb szerepvállalásának ösztönzése érdekében, a gazdaságfejlesztésre (vállalkozások támogatására), lakásprogramra is használható Városfejlesztési Alap létrehozása.

Cél: a nagyvállalatok mellett a mikro-, kis- és közepes méretű vállalatok (mkkv-k) letelepedésének, helyi vállalkozások alapításának ösztönzése, a helyi gazdaságszerkezet átalakítása a magasabb hozzáadott érték termelés irányába. Ki kell használni a fővárosi agglomerációhoz való relatív közelséget (pl.: K+F, innovatív iparágak, turizmus), az Alföld peremi pozíciót (pl.: urbanizált-iparosodott agrártelepülés és környezet). Ennek elemei:

- gazdasági és szolgáltatóipari tevékenységek vonzása,
- magasabb hozzáadott értéket előállító ágazatok, vállalkozások megtelepedésének elősegítése (pl.: innovatív iparágak).
- a családi, háztáji, szövetkezeti agrárgazdálkodás lehetőségeinek (termelés, feldolgozás, kereskedelem) bővítése,
- öko-, és biogazdálkodás, általában a zöldgazdaság szerepének erősítése,
- alkonygazdaság kihasználása,
- turizmus fejlesztése.

2.4. Térszerkezet fejlesztés – „Két főtér - egy főutca” modell

Jászfényszaru város településszerkezetében nem indokolt koncepcionális változásokat kezdeményezni, mivel a lakosságszám belátható időn belül nem fog jelentősen növekedni és a településen belül sok az üres, illetőleg a beépíthető ingatlan. A településszerkezetben az ipari park bővülése, ill. önálló városrészként kezelése várható, azonban ez kezelhető rövidtávon is.

A morfológiai tényezők alapján Jászfényszaru egy hosszanti tengely mentén (Szabadság út) fejlődő mezőváros jellegzetességeit mutatja, alvóvárosi lakóövezet jelleggel, mely a Szabadság utat és a Szabadság teret körülölelve helyezkedik el. A városnak nincsen klasszikus, a városfejlődés eredményeként létrejött főtere. A Szabadság út két oldalán futó szoros beépítés, a szűk terek és a főutca dominanciája ad városi arculatot.

Kialakult ugyanakkor egy helyi jellegzetesség: a Művelődési Ház és a Szabadság tér környezetében két sűrűsödési hely, és a két tér között kb. 500 méter hosszú főutca formálódott. A főterek és a főutca jelentős térszervezési potenciállal rendelkeznek, a városi funkciók a két térhez és az összekötő utcára koncentrálódnak (Polgármesteri Hivatal, posta, templom, étterem, iskolák, kereskedelmi és szolgáltató üzletek, bankfiók, Művelődési Ház, a közeli fő buszmegálló, stb.).

Az épített környezet alakításában sok minden történt az elmúlt időszakban, de továbbra is fontos feladat a jellegzetes belvárosi arculat kialakítása és a funkció-gazdagítás, a közösségi terek otthonossá tétele, amely emelné a várost arculatában és funkció-ellátottságában. A városközpont fejlesztésében előny, hogy a Szabadság tér a Zagyva felé is nyitott (Vásártér), bekapcsolhatók a szabadtéri közösségi terek és rendezvények megtartására alkalmas helyszínek, szolgáltatások, minőségi zöldterületek. A főutca „korzósítása” is adott, mivel az északi oldalon a járda szélesíthető a közút felé, amelyen díszburkolat, teraszok létesíthetők utcabútorokkal. További kandeláberek elhelyezésével, és távlatban a légvezetékek eltüntetésével, belvárosi hangulat teremthető.

2.5. Turizmus – szabadidős, öko, kulturális

A város környezetében fellelhető természeti értékek kihasználásával, illetve sportolásra alkalmas infrastruktúra felújításával és kialakításával meg kell teremteni a lehetőséget lakosság és a turisták számára a szabadidő kulturált körülmények közötti aktív eltöltésére. Ez hangsúlyozott célkitűzése a városnak, hiszen a lakónépesség számára biztosítani szükséges a sportolási és rekreációs feltételeket, amely a lakosságmegtartó erőt és a vonzóbb városi adottságok következtében a gazdaság stabilitását javítja.

Népszerű kikapcsolódási hely, elsősorban horgászati célokra használt terület a város határában elterülő Kalapgyári-tavak és környéke, valamint a Lehel-tó. A város a jelenleginél vonzóbbá tehető a lovassportok számára. Kedvelt rekreációs terület a hagyományőrző

íjászszerenyek megrendezésére is használt, a Kozma domb lábánál található Lőtér, továbbá a Vásártér. A termálvíz meglétéből fakadó adottságok felhasználása további lehetőségeket nyújt a turisztikai ágazat fejlesztéséhez.

A turizmus-fejlesztés mérőföldköve lehet a 2018-ban Jászfényszaruon megrendezendő XXV. *Jász Világtalálkozó*, ami kiváló lehetőség a város számára, hogy felkerüljön a turisztikai térképre.

2.6. Önkormányzati kezdeményező képesség erősítése

Az önkormányzati kezdeményező képesség erősítése nélkülözhetetlen a gazdasági aktivitás serkentése érdekében. Számba kell venni a közvetlen és közvetett orientáló eszközöket:

- közvetlen kommunikáció a helyi üzleti élet szereplőivel gondjaik kezelése, ötleteik felkarolása érdekében, virilista-klub szervezése;
- üzleti kapcsolatok előkészítése, szervezése, kedvező üzleti klíma kialakítása;
- mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások (mkkv-k) működésének segítése a kormányprogramhoz kapcsolódva;
- vállalkozói fórumok szervezése helyi szinten és országos intézmények vezetőivel információ átadás, tapasztalatcsere céljából;
- önkormányzati tulajdonú ingatlanok bérbeadása, hasznosítása;
- városfejlesztési pénzalap(ok) képzése, amely révén gazdaságfejlesztési, lakhatási feladatokat lehet részben vagy egészben megoldani. Az Alap hozzájárulhat az üres lakóépítmények újrahasznosításához, fiatalok letelepítéséhez;
- térinformatikai alapú ingatlankataszter karbantartása, friss, új adatokkal feltöltése, pl. a szomszédos települések ingatlanjairól, országos tendenciákról;
- Ipari Park továbbfejlesztése és belső városi területek szolgáltatásfejlesztése;
- oktatás, készségfejlesztés szakmai és menedzseri jelleggel;
- felnőttképzési programok indítása, támogatása, helyben szervezett továbbképzés, átképzés, nyelvtanfolyam, hogy segíteni lehessen új munkába való bekapcsolódást, visszatérést.
- a jelen koncepcionális elemek közé is be kell emelni a turisztikát, kiegészítve szakmai, oktatási, ifjúsági, ökoturisztikai elemekkel.
- öko/bio témakörök támogatása (ld. 2.10. pont)

2.7. Területi és gazdaságföldrajzi adottságok kihasználása

A területi és gazdaságföldrajzi adottságok kiaknázásnak fő elemei:

- az M3 autópálya közelsége;
- a vasúti kapcsolat;
- a rendelkezésre álló nagy és infrastruktúrával jól ellátott hasznosítható területek kihasználása, benne a köztulajdonú területek kínálatával;
- táji-természeti adottságok (turisztika, megújuló energia).

Számba kell venni a rendelkezésre álló és forgalomképes ingatlanokat, értékelni pozíciójukat, hasznosíthatóságukat, helyzetbe hozásukat vagy értékesítésük piaci feltételeit, szabályozási paramétereiket. Megfontolandó a térinformatikai alapú ingatlankataszter ilyen célú bővítése. A kataszter folyamatos karbantartása, új adatokkal feltöltése, pl. a szomszédos települések ingatlanjairól, országos tendenciákról, piaci előnyök megszerzésével jár.

2.8. Helyi gazdaság erősítése

Az önkormányzati kezdeményező képesség és a népesség megtartás erősítésének alapfeltétele a helyi adottságok kihasználása, amely azonban nem nélkülözheti az aktív helyi gazdasági szereplőket. Ezért, a városfejlesztés fő irányai közül kiemelt jelentőségű a *mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások* szerepének növelése. Előnyös, hogy ez kormányprogramhoz kapcsolódhat, amelyben közös cél a helyi értéktermelés, a foglalkoztatás elősegítése, stabilizálása és növelése.

Fő eszközök:

- fejlesztési, támogatási lehetőségek kínálóknak a szolgáltatások és a turisztika területén: templom-tájház, láp, pincesor, ifjúság, család, sport, tanösvény, rendezvények;
- vállalkozói fórumok szervezése helyi szinten és országos intézmények vezetőivel információ átadás, jó megoldások, tapasztalatcsere céljából;
- oktatás, készségfejlesztés szakmai és menedzseri tudás fejlesztésére.

A koncepcionális elemek közé be kell emelni a turisztikát, kiegészítve szakmai és oktatási, családi, ifjúsági, ökoturisztikai elemekkel. A város gazdaságszerkezetében a turisztika az egyik legjelentősebb kiegészítő ágazattá válhat, a szolgáltatásokban, a vendéglátásban sok vállalkozás találhat lehetőséget, a családok pedig jövedelemforrást.

2.9. Vállalkozások, működő tőke vonzása

A helyi gazdaság erősítésének szervesen össze kell kapcsolódnia külső vállalkozások és működő tőke vonzásával, letelepítésével. A külső vállalkozások és a helyi kis- és középvállalkozások együttműködésének előkészítése alapfeladat, már a betelepülés kezdetekor szükséges elindítani a beszállítási, kooperációs lehetőségek helyi partnereinek a keresését, kiválasztását.

Cél, hogy a leendő új vállalkozások a meglévő, gazdasági szempontból hasznosítható területeken kezdjék meg tevékenységüket.

2.10. Ökológiával kapcsolatos tevékenységek, biogazdálkodás

Az ökológiához kapcsolódó gazdasági tevékenységek a fenntartható gazdaság, az életvitelszerű gazdálkodás kategóriájába tartoznak. Az ökológiai és a biogazdálkodási témakörökhöz tartozó tevékenységek számára Jászfényszarun adottak a kedvező feltételek: használat, öko-biogazdálkodás, helyi élelmiszerpiac, megújuló energiaformák, ökoturizmus, stb.

Ezek meghonosítása, fejlesztésük elősegítése a népességmegtartás, a helyi gazdaság (piac), a gondos tájhasználat, a kertvárosias közösségi életmód, a lakó- és munkahely, ill. a rekreáció együttes helyi biztosításának feltétele.

Ide kapcsolódóan, az agrárszektor bővítése két területen képzelhető el, egyrészt a ház körüli („háztáji”), öko-, ill. kertgazdálkodásban, másrészt a hagyományos „nagyüzemi”, szántóföldi termelésben, feldolgozásban. Utóbbi vonatkozásában hangsúlyozandó, hogy intenzív mezőgazdasági tevékenység kedvezően folytatható a belterületi határ mentén, ahol elérhető a kiépült infrastruktúra.

Javasolt az övezeti felülvizsgálat, hogy az üzemi mezőgazdasági terület ne csak 3%-os beépíthetőségű legyen, hanem 10-30%. Azaz, különleges mezőgazdasági üzemi területek (Kmg) legyenek. Az ilyen jellegű mezőgazdasági tevékenység jelenleg is zajlik, de az övezeti besorolás korlátozza a tevékenységek bővíthetőségét, amire lenne igény.

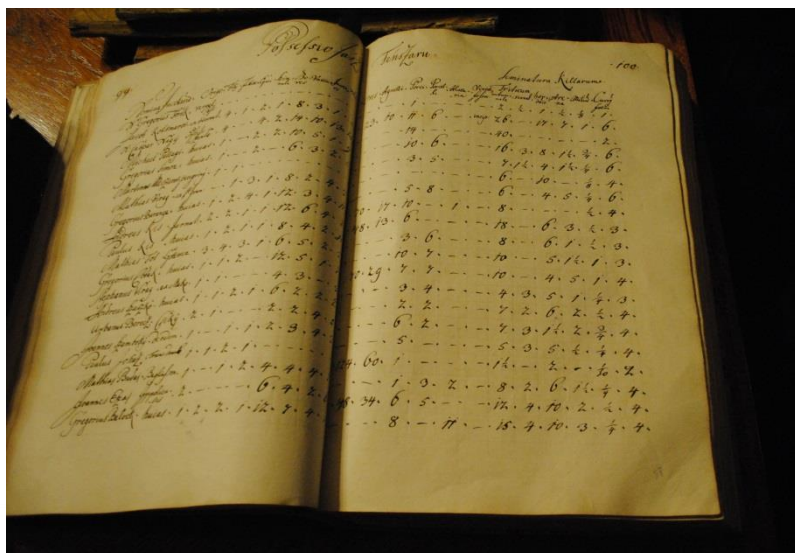
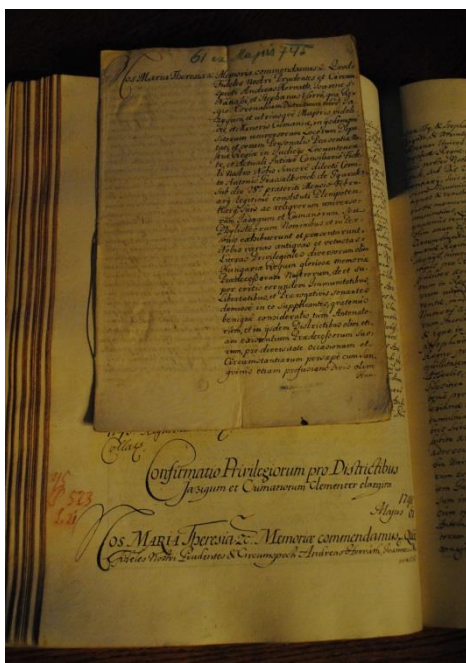
ÖSSZESEGÉBEN CÉL: A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉS AZ ÖNFENNTARTÓ, AKTÍV POLGÁRI ATTITŰD ERŐSÍTÉSE.

Jászfényszaru történetét végigkíséri a hagyomány és a megújulás együttes, szinergikus hatása. Korunkban a társadalmi-gazdasági fejlődés kihívása az együttes ökológiai és ökonómiai fenntarthatóság. A hivatkozott ENSZ, Local Agenda 21 fenntarthatósági cél és kritérium⁹ mintha a jász közösségi hagyomány megújítását fogalmazta volna meg mai nyelvezetben:

REDEMPTIO = önmegváltás, független és a természettel harmonizáló, eltartó gazdálkodás.
FENNTARTHATÓSÁG = önfenntartó település, minél függetlenebb ökológiai és ökonómiai gazdálkodással.

A redemptus gondolat modern képlete tehát:

REDEMPTIO = ökológiai és ökonómiai fenntarthatóság önkormányzati vezérléssel.

⁹ Ld. Local Agenda 21-el (LA-21): „egy területi egység fenntarthatósága annál inkább biztosítható, minél nagyobb arányban képes belső erőforrásaira támaszkodni.”

3. KONCEPCIONÁLIS ALAPOK: ÉRTÉKKÖZPONTÚSÁG, HELYI GAZDASÁGFEJLESZTÉS, ÖKOLÓGIA, TUDÁS

Elkerülhetetlen, hogy a város a változások feltételei között részben újraértelmezze a város közösségének jövőképét, a település fejlődésére ható beavatkozások céljait és alapelveit. Ezért is szükséges új településfejlesztési koncepció megalkotása.

Alapvető követelmény a város szűkebb és tágabb földrajzi környezetében végbemenő gazdasági, társadalmi, környezeti folyamatok nyomon követése, meghatározni a város értékeit, erőforrásait, egyúttal körvonalazni a jövő feladatait. A globális és helyi kihívások folyamatos alkalmazkodást követelnek meg a településektől.

A változások közepette a településhálózatban a városok szerepe egyre inkább felértékelődik. Ezt erősíti az Unió kohéziós politikája, a hazai szakpolitikák, és a „városhasználók” egyre nagyobb elvárásokat fogalmaznak meg a városokkal szemben, ezért a városfejlesztés műfaja erősödő, meghatározóbb szerepet tölt be.

Az alábbiakban összefoglaljuk azokat a város fejlődésére ható legfontosabb tényezőket, amelyeket a koncepció megalkotása során szükséges figyelembe venni:

- Az elmúlt évtizedekben a gazdasági szerkezetváltás keretében a nagyipari tömegtermelés, valamint jellemzően az alapanyag- és energiaigényes ágazatok helyett, egyre inkább a szakképezett munkaerőre építő, és a nagy „hozzáadott értéket” előállító, innovációra képes termelésre helyeződött át a városi gazdaság súlypontja.
- A technológiai fejlődés következtében jelentősen megváltoztak az ágazati és térbeli-települési viszonyok, ennek következtében egy város versenyképességét az új ágazatok (pl.: információs-kommunikációs technológia, egészségipar, K+F+I, kereskedelmi, pénzügyi-gazdasági szolgáltatások) jelenléte, illetve az ahhoz való alkalmazkodás határozza meg leginkább.
- A városok a tudásalapú társadalom megteremtésével és fejlesztésével válhatnak sikeresebbé, ezáltal érhetik el a szükséges gazdasági szerkezeti és technológiai változásokat, képessé válnak befogadni az innovációt.
- A városokban egyre fontosabbá válik a természeti, táji, és épített környezet minősége, felértékelődnek az ökológiai és nem anyagi értékek, az életminőséget meghatározó tényezők jelenléte.

- A több évtizede halmozódó városi problémák kezelése érdekében egyre inkább felértékelődnek a fenntarthatósággal (gazdasági, környezeti, társadalmi) és élhetőséggel kapcsolatos elvárások.
- A kétezres évek végétől a településfejlesztésen belül egyre nagyobb teret kap az integrált városfejlesztési politika alkalmazása, amelynek lényege, hogy a fenntartható fejlődés minden dimenzióját – a gazdasági teljesítményt, a társadalmi egyensúlyt, a környezetvédelmet és az egészséges, humán környezetet – egyidejűleg és egyforma súllyal kell figyelembe venni (*Lipcsei Charta, 2007¹⁰*).
- Az integrált városfejlesztés alkalmazása elsősorban a folyamatok sokrétűségének együttes kezelése miatt növeli a városmegújítás hatékonyságát, azonban szintén ilyen lényeges a folyamatok állandó változása, amelynek követése érdekében intelligens, fenntartható és befogadó városfejlesztés megvalósítására van szükség (*Toledói Nyilatkozat, 2010¹¹*), amely figyelembe veszi, hogy a városfejlesztési beavatkozásokat a város gazdasági teljesítménye, öko-hatékonysága és társadalmi kohéziója megteremtése érdekében együttesen szükséges végrehajtani.
- A gazdasági világválság következményeként a városi, helyi gazdaság szerepe felértékelődik, illetve a társadalmi feszültségek kezelésére kiemelt figyelmet szükséges fordítani (*Toledói Nyilatkozat, 2010*).
- Az elmúlt évtizedben – részben a pályázati források elérése érdekében – egyre fokozottabb az elvárás a hosszú távú folyamatokat figyelembe vevő stratégiai várostervezés alkalmazása érdekében (*Toledói Nyilatkozat, 2010*).
- Az elmúlt évtizedek folyamatai közül számos negatívan érintette a települési környezetet (rozsdaovezetek, városközpontok, agglomerációk), ezért az irányelvek a városfejlesztés és a várostervezés tekintetében a városi terek újrahasznosítása és a városok kompaktságának kialakítására fókuszálnak, a terület-felhasználás racionalizálása, az épített és természeti környezet megóvása érdekében.
- A gazdasági válság mellett a társadalmi tényezők vonatkozásában a városok demográfiai változásokra (pl.: migráció, gyermekvállalás, öregedés), a környezet vonatkozásában a klímaváltozás kihívásaira, valamint a város-vidék

¹⁰ A fenntartható európai városokról szóló Lipcsei Charta, 2007. május 24–25-én Lipcsében tartott, városfejlesztésről és területi kohézióról szóló informális miniszteri találkozó alkalmából született megállapodás.

¹¹ Toledói Nyilatkozat, az Európai Unió tagállamainak városfejlesztésért felelős minisztereinek informális találkozásánál 2010. június 22-én elfogadott dokumentum. A „Lakásügyi és városfejlesztési informális miniszteri találkozó” keretein belül rendezett ülés témája az integrált városfejlesztés volt.

együttműködések élénkítésére kiemelt figyelmet szükséges fordítani a város(fejlesztési)-politikák megalkotása során (*Budapesti Nyilatkozat, 2011*¹²).

- Helyi munkaerőpiaci programok megvalósítása, családbarát környezet kialakítása, társadalmi összetétel szempontjából vegyes lakóterületeket létrehozása, a társadalmi kohéziót erősítő, helyi közösségfejlesztő kezdeményezések megvalósítása, biztonságos városi környezet kialakítása elvárásként fogalmazódik meg a városokkal szemben.
- A Budapesti Nyilatkozat kimondja, hogy a városi klímapolitika kialakításának fontos eszköze lehet a gazdaságpolitika, amennyiben az képes a zöld gazdaság céljait és elveit követni, valamint a lokális erőforrásokra épülő helyi gazdaságot erősíteni. Továbbá a városoknak törekedniük kell a klímabarát városszerkezet kialakítására, a városoknak klímatudatos magatartást és életmódot szükséges kialakítani, erősítve a környezeti felelősségvállalást az oktatáson, kultúrán keresztül.

Az új településfejlesztési koncepció kiemelt figyelmet fordít azokra a külső és belső tényezőkre, melyek hatással lehetnek a település fejlődésére, versenyképességének javítására, illetve élhetőségének hosszú távú biztosítására.

Minden koncepció annyit ér, amennyi megvalósul belőle – a koncepció időtávjában. A koncepcióalkotás annál relevánsabb, minél inkább Jászfényszaru értékeire, erősségeire épít. Azon értékekre, amelyek relatív (komparatív) előnyt képeznek a térségi, illetőleg a hasonló helyzetű települések összehasonlításában.

A helyi értékek érvényesítéséhez helyi érdekek tapadnak. A koncepciónak ezt az érték-érdek összefüggést kell megfogalmaznia és dinamikus folyamattá transzformálni az integrált stratégia keretei között, ami által a *megvalósulás passzív motivációja helyett a megvalósítás aktív, cselekvő attitűdje* kerül a fókuszba. A helyi érték-érdek összefüggésnek szándékozunk mozgásteret adni, amely idővel önfejlesztő módon tud működni.

A városfejlesztés alapját az értékalapúság és a fenntarthatóság alapelvek társadalmi, gazdasági és környezeti szempontjainak a városirányításban azonos súllyal, és integráltan történő érvényesülése képezi. Ez különösen az alábbi alapelvek figyelembevételét jelenti:

Harmonikus környezeti viszonyok megteremtése és fenntartása:

- kompakt város elveinek érvényesítése,
- jó minőségű termőföldek védelme,
- természetes és épített környezet értékeinek védelme,
- zöldfelületek, rekreációra szánt területek növelése.

¹² Budapesti Nyilatkozat, az Európai Unió tagállamainak városfejlesztésért felelős főigazgatói által 2011. május 2-án elfogadott, az európai városok demográfiai és klímaváltozási kihívásairól szóló dokumentum.

Harmonikus társadalmi viszonyok megteremtése és fenntartása:

- társadalmi részvétel, helyi és térségi együttműködések,
- közösségépítés, szolidaritás,
- befogadás, szegregáció elleni küzdelem,
- esélyegyenlőség biztosítása,
- egészségmegőrzés.

Harmonikus gazdasági viszonyok megteremtése és fenntartása:

- több lábon álló (diverzifikált) helyi gazdaság (pl.: mezőgazdaság, idegenforgalom),
- mikro, kis- és középvállalkozások támogatása,
- helyi tudás kiaknázása, oktatás
- kutatás-fejlesztés, innovációs tevékenységek támogatása.

4. JÖVŐKÉP

A fejezetben a város jövőképét fogalmazzuk meg a társadalmi, a gazdasági, a táji-természeti és az épített környezetre vonatkozóan. A jövőképet értelmezzük térségi szinten, rögzítjük a településfejlesztési elveket.

4.1. A település jövőképe a társadalmi, gazdasági, táji, természeti és épített környezetre vonatkozóan

Az elemzések alapján arra a következtetésre jutottunk, hogy hosszú távon Jászfényszaru akkor működhet kiegyensúlyozottan és fenntarthatóan, ha képes korlátok között tartani a fiatal lakosság elvándorlását, ösztönözni tudja a képzettebb és gyermekvállalási korban lévő, családalapítási célú népesség letelepedését, ennek érdekében növekvő számú kvalifikált munkahelyet biztosít, bővülő szolgáltatásokat nyújt, és a város arculatának továbbfejlesztése és funkcióinak bővítése által növeli vonzerejét.

A gazdasági jövőkép, amely egyben stratégiai cél is: a *több lábon álló, környezeti-társadalmi szempontból fenntartható helyi gazdaság* megteremtése, amely minőségi, kisvárosias életfeltételeket biztosít a jászfényszarui polgároknak.

A *jövőképben* „aktív” víziót foglalmaztunk meg, azaz, nem számszerűsített elérendő célokat jelöltünk ki, hanem egy kiegyensúlyozott állapot elérését és dinamikus fenntarthatóságát:

Jászfényszaru a jász kulturális hagyományokra épülő, lélekszámában bővülő, több lábon álló, erős helyi gazdasággal rendelkező, otthonos kisvárossá válna, amely a településfejlesztés során a helyi értékek érvényesítését, az ökológiai és ökonómiai (gazdasági) tényezők közötti összhang megteremtését helyezi a középpontba, és az önkormányzatra építő közösségi együttműködéssel valósítja meg a modernkori önfelszabadítás ideáját.

A megfogalmazott vízió – a lényegét tekintve – csak szóhasználatában változott a jászság történetében. Ennek oka az a tradicionális racionalitás, hogy a természeti adottságokra, az emberi tudásra és az ennek mozgásteret adó független önkormányzatra épülő közösségi tevékenység mindig megtalálja a választ a kor kérdéseire. *Jászfényszaru jövője tehát, a múltjában gyökerezik, amit tömören a következőben fejezhetünk ki:*

„Jászfényszaru, a tradíció és az innováció városa”

A jövőképpen a természeti és az épített környezet értékeinek védelmén és gazdagításán alapuló kompakt város víziója fogalmazódik meg, amelyben a lakó-, a munka-, a közösségi és a rekreációs terek harmonikus együttese valósul meg.

A fenntarthatóság értelmében a városfejlesztés és -működtetés fő motivációja a helyi keresletre adott minél teljesebb helyi kínálat elérése mind az egyéni és közösségi életben (lakhatás, képzés, egészségügy, kultúra, együttélés, stb.), mind a gazdaságban (működő tőke vonzása, foglalkoztatás, mikro-, kis- és közepes vállalkozások helyzetbe hozása, helyi kereskedelmi, élelmiszer- és szolgáltatói piac).

A korábbi településfejlesztési dokumentumok által megfogalmazott jövőképhez képest a leglényegesebb eltérést, újdonságot az jelenti, hogy a dinamikus fejlődést a fenntartható, harmonikus fejlődés váltja fel. E szerint az elmúlt 10-15 év az alapok, a fizikai bázis megteremtésének, az infrastruktúra kiépítésének az időszaka volt. *A következő 10-15 év a város saját arculata kialakításának és megszilárdításának, azaz, a minőségi fejlesztés korszaka.*

A település hosszú távú fejlesztési irányának meghatározása során különösen lényegesnek tartjuk a „redemptio” (önmegváltás, önfelszabadítás) hagyományának üzenet értékét, és a köré építhető jász hagyományokat, amelynek újraértelmezése keretet adhat a város jövőbeli alakítása számára.

A városfejlesztés vezérfonala az önfenntartás és összetartozás köré épülve a város közösségének modernkori önfelszabadulása/önmegváltása (új-redemptio), amely megnyilvánul az egy gazdasági szereplőtől, illetve a pályázati forrásoktól való túlzott függőség oldásában, a település önfenntartó képességének erősítésében (pl.: munkahelyek, energia, szolgáltatások) egyaránt.

Az „összetartozás” és a „találkozások” alatt egy komplex modell felépítésének lehetőségét látjuk, amelyet egyrészt a különböző elemek (pl.: társadalmi csoportok, gazdasági szereplők, földrajzi egységek) között kialakuló kapcsolatok, másrészt a puzzle egymást kiegészítő darabjai építenek fel. A jászfényszaru modellnek az alábbi értelmezést adjuk:

Térbeli-földrajzi vetület:

- A város 3 régió, illetve 3 megye metszéspontjában helyezkedik el, és ebben a viszonylatban érvényesül a közigazgatási értelemben vett periféria jelleg, amely a város esetében a különböző területi egységek közötti együttműködések, kapcsolatok által a híd szerepének lehetőségét vetítik előre és a közigazgatási határ menti fekvés elsősorban pozitív hatásokat hordoz;
- A település a fővárosi agglomeráció külső határán fekszik, és a Nemzeti Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió 2030-ra azzal számol, hogy Jászfényszaru térsége a budapesti metropolisz régió részévé válik; ebben a kontextusban érvényesülhet a térszerkezeti kapu (interfész) jelleg a Jászság, Jász-Nagykun-Szolnok megye és a növekvő metropolisz térség között, a település fejlettségéből adódóan szervesen illeszkedhet a nagyvárosi agglomerációba és képes közvetítő szerepet betölteni a fejletlenebb települések irányába;
- Jászfényszaru eltérő jellegű tájak találkozásánál (Alföld északnyugati peremén a Gödöllői-dombság előterében) fekszik, és ebben a kontextusban érvényesülhetnek a klasszikus földrajzi-táji különbségekben rejlő lehetőségek, helyi és helyzeti energiák.

Társadalmi vetület:

- A város egyike a jász településeknek, a lakosságon belül az összetartozásnak érvényesülni szükséges egyrészt a település lakosságán belül a jász közösség tagjai között, megőrizve a gazdag hagyományokat, egyedi kulturális értékeket;
- Fentiekén felül a népességnövekedés elérése céljából nyitott és befogadó helyi társadalmat szükséges építeni, ahol az összetartozás és a kultúrák találkozása érvényesül az őslakosság és az újonnan leteleplők között;
- Az összetartozásnak másrészt érvényesülni szükséges a Jászság települései között, a közös jász gyökerek erősítése, társadalmi-gazdasági kapcsolatok erősítése mentén;
- Az összetartozás kiterjed a szolidaritás elv érvényesítésére, a leszakadó társadalmi csoportok és a szegregációval veszélyeztetett városrészekben élők felzárkóztatására.

Gazdasági vetület:

- Jászfényszaru gazdaságán belül vitathatatlan a Samsung és az elektronikai ipar meghatározó, domináns szerepe, a vállalat és a település összetartozását a gazdasági együttműködésen és az üzleti kapcsolatokon túl megnyilvánulhat más területeken is, amelyeket erősíteni szükséges (oktatás, képzés, turizmus, kultúra – utóbbi esetében jelentős potenciált hordoz a keleti kapcsolatok szempontjából (pl.: jász népcsoport, ázsiai kultúra találkozása));
- Csökkenteni szükséges az egy gazdasági szereplőtől való egyoldalú függést, ezért az összetartozás abban az értelemben nyilvánul meg, hogy a jövőben a településen több lábbon álló gazdasággal, diverzifikált vállalkozói kör sokszínű tevékenységével jelenik meg, amelyek kiegészítik egymást (pl.: elektronikai ipar – turizmus – agrárium);

A kívánt jövőkép eléréséhez az alábbi intézkedések, feladatok elvégzése szükséges.

Társadalom:

- A társadalom fejlődésének előmozdítása érdekében minden lehetőséget kihasznál az oktatási rendszerének támogatására, fejlesztésére a közoktatástól a felnőttképzésig (elektronikai innovációs-képzési központ, felnőttoktatás);
- Törekszik a különböző társadalmi rétegek, csoportok, illetve korosztályok harmonikus együttélésére és a társadalmi szolidaritás megteremtésére, erősíti a társadalmi kohéziót (integrált szociális városrehabilitáció, telep-program, kulturális programok, közösségfejlesztés);
- Kiemelten kezeli a lakosság elvándorlási hajlandóságának csökkentését, különösen a gyermekes családok helyben tartását, a lakosságszám kiegyensúlyozott, fenntartható szintű fejlődését (lakásprogram, letelepedés támogatása);

Gazdaság:

- Törekszik a kvalifikáltabb munkahelyek létesítésére (új vállalkozások betelepítése, meglévők fejlesztése, szolgáltató szektor bővítése, az innovatív, K+F+I szektorban tevékenykedő vállalkozások betelepülését,
- Folyamatosan javítja a helyi vállalkozási környezetet (ipari park továbbfejlesztése, vállalkozásindítást támogató szervezet és adminisztrációs rendszer biztosítása, városfejlesztés)
- Törekszik a helyi mikro-, kis- és középvállalkozások megerősítésére, szerepük bővítésére, a gazdasági szereplők közötti egyensúly megteremtésére, segíti a helyi fiatalok vállalkozóvá válását (helyi és térségi gazdasági együttműködések kialakítása, támogatási rendszer)

- Kiemelten kezeli a helyi gazdaság sokoldalúbbá válását, a város gazdaságának több lábon állását (idegenforgalmi kapacitások bővítése, családi gazdálkodás, zöldgazdaság ösztönzése, az energiahatékonyság fokozása);
- Segíti a családi és ökológiai gazdálkodást végzők tevékenységét, ösztönzi megalapításukat, a helyi erőforrások szélesebb körű felhasználását);
- Kiemelten kezeli az idegenforgalmi potenciál minél magasabb fokú kihasználását, az ebben rejlő gazdasági lehetőségek kiaknázását (jász hagyományok, redemptio, ökoturizmus, üzleti).

Környezet:

- Megbecsüli és védi épített örökségének értékeit, tudatosan formálja településképét és törekszik a település harmonikus működését elősegítő területhasználat kialakítására;
- A környezeti adottságaiban rejlő lehetőségek felhasználásával, törekszik a megújuló energiahordozók nagyobb használatára,
- Lakói számára családbarát, egészséges és élhető lakókörnyezetet nyújt;
- A rekreáció helybeli eltöltésére változatos lehetőségeket kínál;

Településmenedzsment:

- Együttműködést kezdeményez a szomszédos településekkel, térségi szereplőkkel;
- Szoros partnerséget épít a helyi civil és gazdasági élet szereplőivel, különösen a város jövőjét, versenyképességét, lehetőségeit érintő kérdésekben;
- Kialakítja és működteti a helyi társadalom és gazdaság fejlődését biztosító intézményrendszert, és ennek megfelelően alakítja a minőségi helyi közszolgáltatások körét.

A településmenedzsment témakörén belül kiemeljük a következőt:

- A városirányítás aktívan formálja a városról alkotott külső képet, erősíti Jászfényszaru „márkaerejét”. Korunkban egy település nem nélkülözheti a településmarketing eszközeinek igénybevételét. Mind a jász hagyományokban, mind a Samsung nyújtotta kiemelkedő gazdasági teljesítményben, mind a táji-természeti adottságokban jelentős, és eddig kiaknázatlan potenciál rejlik. A 2018-ban megrendezésre kerülő redemptio ünnep kiváló lehetőséget teremt arra, hogy az elkövetkező három évben a város felépítse saját, új brandjét és azt az ünnepsorozat alkalmával széles nyilvánosság számára bemutassa. A településmarketing tevékenység nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a város vonzóvá váljon.

4.2. A város jövőképe a térségi szerepére vonatkozóan

A város a jövőben elő kívánja segíteni a város lakosságszámának kiegyensúlyozott növekedését, csökkentve a fiatal népesség elvándorlását és ösztönözve a kvalifikáltabb emberek letelepedését. Jászfényszaru térségi szerepköre az elmúlt évtizedekben növekedett, elsősorban foglalkoztatási értelemben bontakozott ki, az Ipari Park magas munkahelyi koncentráltsága miatt. A település hatóköre regionális léptékben is számottevő, gazdasági értelemben a település diverzifikálására, minőségi fejlesztésére van szükség.

Nem csupán gazdasági értelemben, hanem a települési életminőség szempontjából kiemelten fontos a szolgáltatásbővítés, elsősorban kisléptékű lakossági (pl.: kiskereskedelem), valamint üzleti (pl.: képzés, vállalkozásfejlesztés, turizmus) és közszolgáltatások (pl.: oktatás) terén jelentkező hiányosságok pótlása által. A település a jövőben erősíteni kívánja a térségben betöltött kulturális szerepkörét. Jászfényszaru különleges adottságokkal rendelkezik a kulturális gazdaságfejlesztés számára, összekapcsolva a jász kulturális örökséget, a modernizációt hordozó „elektro-info-kom” szektor domináns jelenlétével, mindkettőt ötvözve a természeti értékek és ökológiai adottságok kiaknázásával.

Az idegenforgalomban rejlő lehetőségek kiaknázása fentiek által válik lehetségessé. Kiemelkedő potenciál rejlik a redemptio modernkori újraértelmezésében, üzenetértékében, amely történelmi esemény – jász kultúra bemutatásával kombinált – időszakos rendezvények keretében történő bemutatása országos jelentőségű programmá válhat (számos hozadéka közül megemlíthetők: (település)marketing érték, imázs építés, vonzerőnövelés, helyi gazdaságfejlesztés).

Az oktatási intézményrendszer fejlesztése révén emelni kívánja a helyi oktatás színvonalát, ezáltal csökkentve a tanulási célú elvándorlást, ingázást. A helyi oktatási rendszer diverzifikálásának, és kapacitásának bővítése egyrészt a helyi vállalkozások szakember utánpótlásához biztosít háttérrel, egyben a város innovációs képességéhez és a vállalkozások versenyképességéhez, valamint az intézmények teljesítményének fokozásához is nélkülözhetetlen.

A fővárosi agglomerációhoz való közelség, a jász hagyományok és az ökológiai adottságok egyaránt megeremthetik Jászfényszaru jövőbeli turisztikai vonzerejét, és az idegenforgalmon belül nagyobb térségi jelentőségét. A város törekszik arra, hogy kiaknázza az ökoturizmusban és ökogazdálkodásban rejlő lehetőségeket. Ennek érdekében kiemelt hangsúlyt helyez a helyi természeti, táji, kulturális és épített örökség feltárására és bemutatására. Ez hozzájárul a helyi munkahelyek bővítéséhez, a település értékeinek megőrzéséhez egyaránt.

Az ökológiai és az ipari adottságok alkalmassá teszik a települést arra, hogy egyfajta mintatelepüléssé váljon és a társadalmi (pl.: oktatás, nevelés, közösségfejlesztés), gazdasági (pl.: innováció, turizmus, zöldgazdaság, energia) és környezeti (pl.: tájvédelem, környezetvédelem) célú, integrált „hasznosításán” keresztül bemutassa a természetben rejlő lehetőségek fontosságát. Ezt szükséges beépíteni az oktatási rendszerbe.

4.3. A településfejlesztési elvek rögzítése

Kezdeményező városfejlesztési és -irányítási szemlélet kialakítása, megerősítése: ennek lényege, hogy a város elébe megy a várható eseményeknek, kihívásoknak, és ezáltal egy tudatosabb programalkotási, fejlesztési folyamatot indít el.

Belső egyetértés a fejlesztési irányokban és prioritásokban: az elv alapvető feltétele a város és közvetlen környezetének politikai-, szakmai- és civil szervezeteinek, vállalkozásainak széleskörű együttműködése, és a fejlesztési elképzelések kapcsán kialakított konszenzusa. Ennek hiányában nem valósíthatóak meg még a legjobban megtervezett programok sem.

Alulról szerveződés (bottom-up): a központi gazdaságfejlesztési eszközök, forrásokallokálásával szemben azt jelenti, hogy a helyi érdekű gazdaság(fejlesztés)i stratégia kialakítása és megvalósítása a helyi adottságokra, értékekre és lehetőségekre építve a gazdaság helyi szereplőivel együttműködésben történik.

Integrált megközelítés, komplexitás: a településfejlesztés nem pusztán a műszaki megújításra törekszik, a városvezetés a tervezés során legalább azonos súllyal veszi figyelembe a társadalmi és gazdasági tényezőket. Olyan összetett gondolkodásra és tervezési szemléletre van szükség, amely képes átlátni a különböző irányultságú fejlesztések egymást feltételező és egymást erősítő összefüggéseit, ezt a helyi közösséggel, környezettel szervesen összekapcsolódva próbálja megvalósítani, ami által társadalomépítési, gazdaságfejlesztési és környezeti megújítási folyamatok is megvalósulnak.

Rendszerelvű településműködtető és fejlesztő gondolkodás kialakítása: a városirányítás számol a legkülönbözőbb összefüggésekkel, integrált megközelítésekkel, így egyidejűleg képes figyelembe venni a város belső gazdasági, műszaki, társadalmi és környezeti körülményeit, valamint a külső hatásokat és kihívásokat.

Fenntarthatóság: a városfejlesztést hosszú távú folyamatként kezeljük, amelyben a fenntarthatóság társadalmi, gazdasági és környezeti szinten megjelenik. A külső források bevonásával szemben a helyi erőforrások mobilizálását célozza, ezáltal gazdasági értelemben autonómiára, önfenntartásra törekszik, erősítve a helyi piac kialakulását, a helyben való foglalkoztatást, előtérbe helyezve az ökológiai szempontokat és a közösségfejlesztést.

Értékteremtő és értéknövelő megközelítés (kreativitás és innováció): Az önkormányzat azon igényét jeleníti meg, hogy a forrásokat még hatékonyabban hasznosítsa és fektesse be a helyi gazdaságba, a vállalati innováció, ipari termelés útján, vagy akár a munkaerő továbbképzésébe. Ebben a megközelítésben a helyi közösség úgy tekint a munkára, mint fontos árucikkre, a munkaerő továbbképzésére, pedig mint alapvető és célzott befektetésre. Ez kihat a helyi források mobilizálására, a helyi előnyök minél jobb kihasználására.

Vállalkozás megtartó stratégiák: Ennek a stratégiának az a célja, hogy a helyi cégek elégedettek legyenek, ezáltal ne adják fel helyi telephelyeiket, ne helyezték át működésüket más településre. Ezek a módszerek elsősorban azt célozzák, hogy a cégek képesek legyenek meggyürkőzni a változó gazdasági feltételekkel.

Vállalkozásösztönzés, vállalkozások beindításának támogatása: Olyan gazdasági fejlődést elősegítő eszközök, amelyeket elsősorban arra dolgoztak ki, hogy előremozdítsák egy településen új vállalkozások létrejöttét. Olyan szolgáltatásokat foglal magában, amelyek ösztönzik helyi, vagy betelepülő vállalkozások indítását. Ezek közé tartozik a képzés, az adminisztratív segítségnyújtás, az üzleti tanácsadó szolgáltatás, a vállalkozói hálózatok kiépítése, a mentor-programok beindítása, és egyéb az önkormányzat által nyújtható specializált szolgáltatások.

Humán infrastruktúra-fejlesztés: A humán infrastruktúra alatt az oktatási, a szakképzési és továbbképzési programokat és ennek infrastruktúráját, továbbá az életminőség javításhoz szükséges egyéb infrastruktúrát (egészségügy, rekreáció, szabadidő) és ahhoz kapcsolódó szolgáltatásokat értjük, amelyek működhetnek a vállalkozásokat támogató szolgáltatásokként. Így tágran értelmezve valamennyi vállalkozásösztönző szolgáltatás a humáninfrastruktúra részének is tekinthető.

Műszaki infrastruktúra-fejlesztés: Rugalmasan bérelhető, kis helyigényű, kreatív vállalkozások számára vállalkozói tér (terület, telek, zóna, inkubációs létesítmény, helyek felkínálása a cél, ahol meg lehet osztani a felszerelést és az adminisztratív szolgáltatásokat.

Közösségi gazdaságfejlesztés: Az önkormányzat célja, hogy mobilizálja a helyi erőforrásokat, és a gazdaságfejlesztést a helyi közösség kohéziójának erősítésére is felhasználja. A szemlélet biztosítja a transzparenciát, és javítja a kommunikációt a helyi gazdasági-közösségi élet szereplői között. Ez a szemlélet egyben növeli a hatékonyságot, hiszen egy olyan koordináló mechanizmus létrehozásához vezet, amely azért jön létre, hogy biztosítsa a helyi gazdasági szolgáltatások fejlesztését és korszerűsítését.

Széleskörű városi és térségi partnerség kialakítása: Az adott fejlesztési folyamatban érintett városi és térségi szakmai és civil résztvevők bevonása (együttműködő tervezés), már a tervezés időszakától kezdődően.

Értéknyilvántartó monitoring rendszer kialakítása: a városi folyamatok nyomon követhetőségének, továbbá az ITS intézkedései során meghatározott indikátorok, illetve a konkrét projektek mérésének érdekében.

5. CÉLOK

A fejezetben a település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározását, valamint a részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározását fejtjük ki.

5.1. A település átfogó fejlesztését szolgáló célok meghatározása

Átfogó cél

A jövőkép elérése érdekében meghatározott különböző városfejlesztési (tematikus és területi) célok a következő átfogó célt szolgálják: az ökológiai és gazdasági tényezők közötti egyensúly megteremtése által KÖZÖSSÉGI alapon a modernkori jász önfelszabadítás modelljének megvalósítása, a város ÉRTÉKKÖZPONTÚ és KIEGYENSÚLYOZOTT fejlesztése által.

Stratégiai célok

A lélekszámában bővülő, hagyományaira büszke, megújulni képes, képzett, befogadó és szolidáris, helyi közösség kialakítása. – A népesség megtartása, vonzása, életkörülményeinek javítása és a települési értékek megőrzése, gazdagítása. A versenyképesség javításának feltétele, a városhoz kötődő, jól képzett, újdonságokra nyitott erős helyi közösség építése.

A helyi gazdaság diverzifikálása, a kkv-k, a családi gazdálkodás és az ökogazdaság szerepének növelése, a turisztikai potenciál bővítése. – A városfejlődés feltétele a helyi gazdaság erősítése, minőségi környezetben minőségi termelő és szolgáltató szektor kiépítése. „Elektro-info-kom” kisváros: a helyi tudásalapú gazdaság kiépítésében az elektronizáció, az információ szerzés-feldolgozás létfontosságú, ezért stratégiai cél az oktatás és K+F+I tevékenységek vonzása a településre, a jelenlévő nagy cégekkel együttműködésben.

A városi vonzerő fokozása, a városkép továbbfejlesztése, térségi szerepkör bővítése, az energia- és erőforrás-hatékonyság növelése. – A városi vonzerő fontos alkotóeleme az otthonos lakó- és munkakörülményeknek, az életszínvonal alakításának. A környezettudatos, értékőrző és-teremtő városfejlesztés korunkban együtt jár az energia- és erőforrás-hatékonyság növelésével.

Kezdeményező és együttműködő településirányítás, a közösségi részvételt biztosító város-működtetés, egyedi miliő kialakítása. – A településmenedzsment (irányítás, fejlesztés, működtetés) terén szükséges a stratégiai szemlélet erősítése, a feladatok integrált eszközökkel történő kezelése, széleskörű helyi és térségi partnerség építése, a döntéshozatali mechanizmusok során a társadalmi részvétel biztosítása.

Tematikus célok

- A város innovációs kapacitásának bővítése, az infrastrukturális háttérfeltételek alakítása, a gazdasági és vállalkozási környezet háttérfeltételeinek biztosítása.
- A város térségi szerepvállalásának növelése, a város és térsége együttműködésének kiterjesztése, erősítése.
- Az értékes épített és természeti környezet megóvása, a környezettel harmóniában a turisztikai vonzerő növelése, kiaknázása, a jó termőhelyi adottságú mezőgazdasági területek és vízbázisok védelme, a megújuló energiahordozók szerepének bővítése.
- Az oktatási és képzési rendszer (bölcsödétől a felnőttképzésig) kialakítása, a meglévő intézmények továbbfejlesztése, a munkaerőpiaci igényekhez illeszkedő, gyakorlatorientált szakképző- és duális oktatási rendszer erősítése.
- A klímaváltozásra történő felkészülés részeként a környezettudatos gondolkodásmód és környezetbarát eszközök, technológiák városi elterjesztése.
- Az energiahatékonyság növelése, az alternatív energiaforrások (nap, szél, biomassza, geotermia, hulladék újrahasznosítás) szélesebb körű használata, intelligens energiahálózatok kiépítése.
- Az aktív-, az öko- és kulturális turizmus infrastrukturális hátterének erősítése, programkínálatának bővítése, a szolgáltatások minőségi fejlesztése.

Horizontális célok

- A nyitott és befogadó város megteremtése, az esélyegyenlőség, a társadalmi integráció elősegítése, közösségközpontú fejlődés.
- Ökotudatos szemlélet, egészséges, élhető és fenntartható városi környezet kialakítása.
- A helyi gazdaság megerősítése, a foglalkoztatás bővítése, kreatív vállalkozói környezet kialakítása.
- Tudás-, értékalapú és értékörző, intelligens fejlődés feltételeinek megteremtése.

Hangsúlyozzuk, hogy a helyi gazdaság fejlesztése a célok elérésének elengedhetetlen tartozéka, de egyértelműen a célok (életminőség, fenntarthatóság, harmónia) elérésének eszközeként, nem pedig önmagáért való célként értelmezendő.

A tőkevonzás, a helyi gazdaság fejlesztése ahhoz szükséges, hogy elérhető legyen a népesség fenntartható növekedése, a foglalkoztatás bővítése, a jövedelmi szint és az önkormányzati bevételek növelése, amelyből tovább fejleszthetőek a helyi humán infrastruktúrák, és amelyen keresztül javítható a lakosság képzettségi színvonala, szociális helyzete.

5.2. Részcélok és a beavatkozások területi egységeinek meghatározása

5.2.1. A jövőkép, a településfejlesztési elvek, az átfogó cél és a részcélok kapcsolata

Az elmúlt évek, és a következő évtized Jászfényszaru számára új korszakot jelent, amelyben a városnak saját maga újradefiniálására szükséges összpontosítania a közösség, a helyi gazdaság és az ökológia, mintegy a jövőkép és célrendszer kulcstényezői köré építve. Az elmúlt időszakban a település megtorpant (demográfia, stb.), vannak területek, ahol jelentős előrelépés történt (pl. infrastruktúra, lakhatás) komoly előrelépést tudott felmutatni a város. Más területeken (pl.: helyi tudás, épített és kulturális örökség hasznosítása, oktatás, turizmus) további erőfeszítésekre van szükség.

Jászfényszaru számára a legnagyobb feladatot *a gazdaság helyi szereplőinek megerősítése, a vállalkozási szférán belül a modern iparágak betelepülése, a bio- és ökogazdálkodás feltételeinek javítása, az oktatási-képzési infrastruktúra bővítése, fejlesztése, a lakosság helyi kötődésének erősítése, különösen a fiatal, gyermekes családok helyben tartásának ösztönzése jelenti.*

A városban az ökológiai szempontokat előtérbe helyező várospolitikai gyakorlatra van szükség, amelynek eredményeként minőségi, a táji-, természeti környezettel harmóniában lévő települési környezetet kell kialakítani, és amely egyszerre képes biztosítani a magas szintű vállalkozási-, szolgáltatási- és infrastrukturális környezetet, a helyi társadalom életminőségének emelését, az épített- és a természeti-táji környezet kiemelt védelmét, valamint a kulturális-turisztikai kínálat bővítését.

A következő 15-20 évben, ezen feltételek teljesülése esetén megvalósulhat, hogy Jászfényszaru *a helyi erőforrásokra építve, a Jászság kapujaként, egyedi arculattal rendelkező versenyképes, családbarát és fenntartható településévé válik.*

A város így a külső tényezők változásaihoz alkalmazkodni képes város lesz, amely meg tud felelni mind a nagyvállalatok által elvárt szigorú nemzetközi követelményeknek, mind a helyben élők és dolgozók várossal szemben támasztott igényeinek (minőségi munkahelyek, egészséges környezet, változatos kulturális kínálat, magas színvonalú oktatási és egészségügyi szolgáltatások, biztonságos lakókörnyezet, stb.).

A településfejlesztési koncepció célrendszere a megfogalmazott feltételek teljesülése érdekében került kialakításra, amely a természettel harmonikus, a közösségfejlesztés és az ökológia köré épülő helyi gazdaságfejlesztés között teremt összhangot. Jászfényszaru a jövőképevel és a településfejlesztési koncepció célrendszerével is jelezni kívánja, hogy a város meghatározó szféráinak (gazdaság, társadalom, természeti környezet, infrastruktúra) fejlesztését és működtetését integráltan kezeli.

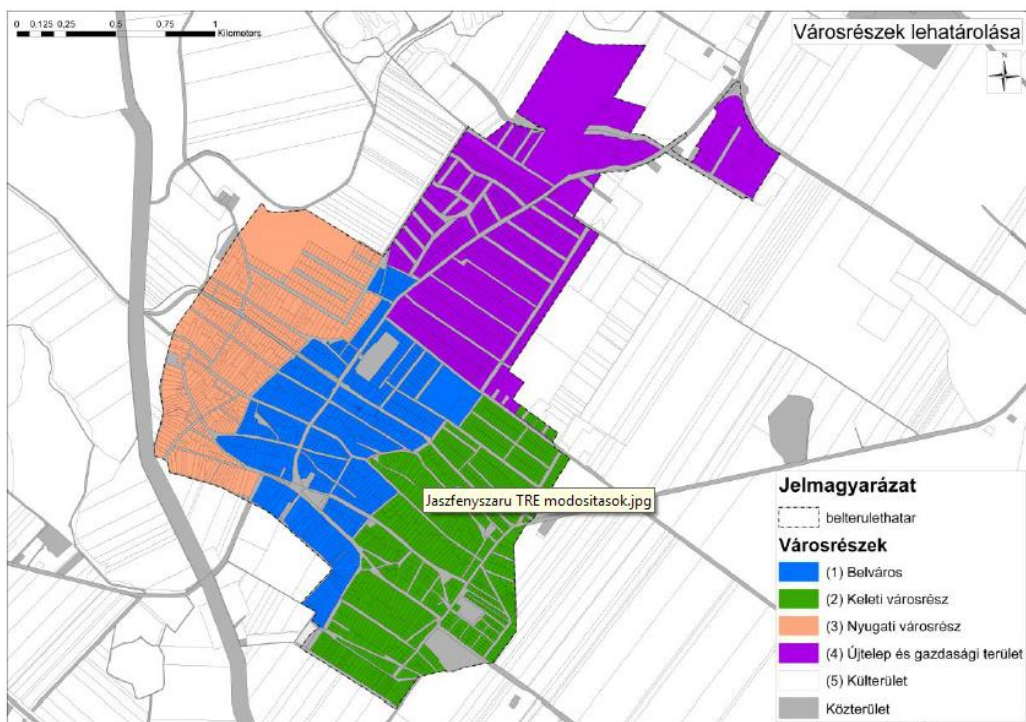
5.2.2. A fejlesztési célok értelmezése az egyes településrészekre

Jászfényszaru Integrált Városfejlesztési Stratégiáját 2010. évben fogadták el. Az abban szereplő településrészek lehatárolását jelen Konceptió a koncepcionális munkaszakaszban megtartotta (ld. térkép). A koncepció készítése során azonban felmerült új városrész kijelölése, illetőleg a meglévők módosítása. A korrekt lehatárolás a koncepció elfogadását követő Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) készítése során lesz véglegesítve, miután a KSH által hivatalosan megküldött adatok feldolgozásra kerülnek.

A módosítást támasztja alá, hogy a szegregációs övezetek határai is változni fognak (jogszabályi változások következtében), illetőleg várhatóan ismertté válnak a 2014-2020-as új uniós tervezési ciklus során elérhető pályázati kiírások, melyek szintén visszahatnak a városrészek pontos kijelölésére. Mindezek alapján a város fejlesztési céljainak városrészek szerinti lebontása, értelmezése hiányos lenne, azaz nem releváns a jelenlegi munkafázisban.

A város területén az alábbi városrészek kerültek lehatárolásra a 2010. évi Integrált Városfejlesztési Stratégia szerint:

1. Belváros – kék színnel jelölve
2. Keleti Városrész – zöld színnel jelölve
3. Nyugati városrész – narancssárga színnel jelölve
4. Újtelep és gazdasági terület – lila színnel jelölve
5. Külsőterület – fehérrel jelölve

6. KIINDULÓ ADATOK A TOVÁBBI TERVEZÉSI FELADATOKHOZ

6.1. A stratégiához és a településrendezési eszközök készítéséhez szükséges társadalmi, gazdasági és környezeti adatok meghatározása

A Településfejlesztési Konceptióhoz (TfK) és az Integrált Településfejlesztési Stratégiához (ITS) szükséges adatok meghatározása

A Településfejlesztési Konceptió (TfK) céljainak, tartalmának a megvalósítási folyamatát az Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) hivatott megfogalmazni. Jászfényszaru Város Településfejlesztési Konceptiójának elkészítését és elfogadását követően elkészül a város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, és a településrendezési eszközök módosítása.

A településfejlesztési tervezés első fázisában, 2015. év januárjában, elkészült a „MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT TFK - FEJLESZTÉSI IRÁNYOK” című dokumentum.

A megalapozó vizsgálat a 314/2012. (XI. 8.). Korm. rendelet által előírt tartalmi követelményeknek megfelelő – a Központi Statisztikai Hivatal 2011. évi Népszámlálási adatok, és más (pl.: önkormányzati, Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer) statisztikai adatok feldolgozásával készült, így valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti adatot tartalmaz, amely a településrendezési eszközök elkészítéséhez szükséges, illetőleg a meglévő adatbázis adatfrissítéssel menet közben megújítható.

Az Integrált Településfejlesztési Stratégia a Településfejlesztési Konceptió kidolgozását követően készül, egymásra és azonos adatbázisra épülve. Új adatgyűjtés történik a kijelölt városrészekre, akcióterületekre, szegregátumokra, amelyeket a KSH bocsát a tervezők rendelkezésére.

A Megalapozó Vizsgálatok adatait feldolgoztuk a „Helyzetértékelés” c. fejezetben, mely új, minőségi tervezési információkat, esszenciális adatokat eredményezett, melyek hasznosítása a további munkarészekben (ITS, szerkezeti terv, szabályozás) fog megtörténni.

A településrendezési eszközökhöz szükséges adatok meghatározása

Jelen munka nem áll meg a Településfejlesztési Konceptió kidolgozásánál, azt az Integrált Településfejlesztési Stratégia elkészítésével projekteké bontja le. A településrendezési eszközök módosításának szükségessége a koncepció alapján eldönthető, a helyszínek pontos ismeretét, a részletes módosítási igények megfogalmazását azonban az ITS-re bízta.

A településrendezési eszközök módosítása az alábbi kérdésekre adott válaszok alapján dönthető el:

- A település megközelíthetősége megfelelő-e?
- A település közlekedési hálózata igényel-e változtatást?
- A terület-felhasználási rendszer mind térbeli elhelyezkedését, mind aránybeli adatait tekintve tükrözi-e a település igényeit?
- A közterületi rendszer megfelel-e (keresztmetszet, teresedések stb.) az elvárásoknak?
- A hatályos terven szereplő magasabb szintű jogszabályok által meghatározott elemek valós állapotokat tükröznek-e?
- Van-e ütközés a térségi tervekben lefektetett elvárások és a településrendezési eszközök tartalma között?
- A napi használat során jelentkező konfliktusok mennyisége azonnali megoldást igényel-e?
- Átlátható-e a lakosság számára a tulajdonát érintő előírás-halmaz?
- A lefektetett szabályozás megvalósíthatóvá teszi-e a tervezett fejlesztéseket?
- Jászfényszaru számára kellő mozgásteret biztosít-e mind mennyiségi, mind minőségi szempontból?

6.2. A meghatározott területigényes elemek alapján, javaslat a műszaki infrastruktúra fő elemeinek térbeli rendjére és a terület-felhasználásra irányuló településszerkezeti változtatásokra

Javasolt településszerkezeti változtatások

Jászfényszaru Város Képviselő-testülete 2005-ben hagyta jóvá igazgatási területére vonatkozó Településszerkezeti Tervét. A tervben megjelenő elhatározások az alábbi okok miatt kiigazításokat, módosításokat igényelnek:

- Egységes szemléletű, fejlesztés-orientált felülvizsgálat szükségessége.
- Tervezett közlekedési infrastruktúra-elemek nyomvonal és helyszín-változása.
- Területigényes fejlesztések megfogalmazása.
- Új elképzelések megszületése.
- Korlátozó tényezőkhöz való alkalmazkodás szükségessége.
- Megváltozott jogszabályi előírások teljesítése.

Műszaki infrastruktúra térbeli rendjének módosítási javaslata

- 32 sz. főút és 4 sz. főút között tervezett új főúti elem várost elkerülő szakasza és csomópontjai.
- Valamennyi szomszédos településsel való úthálózati kapcsolat megteremtése.
- Gyűjtő utak hálózatosá fejlesztése.
- Iparvasút kiépítése.
- Kerékpárút-hálózat bővítése.

Javasolt területfelhasználási változtatások

- Fejlesztési területek nagyságának és elhelyezkedésének felülvizsgálata.
- Mezőgazdasági termelés feltételeinek megőrzése.
- Tanyák helyzetének rendezése.
- Intézményi fejlesztések helyigényének biztosítása.
- Lakóterületek sajátos használatú részeinek rendezése.
- Rekreációs lehetőségek bővítése, a szomszédos településekkel összhangban.
- Zöldfelületek differenciálási lehetőségeinek (közpark, közkert, beépítésre nem szánt köztér) kihasználása.
- Közterületek arculatfejlesztése.
- Parkoló(k) kijelölése.
- Klímatudatos elveket tükröző fejlesztések megvalósíthatóságának megteremtése.
- Szerkezeti és szabályozási ellentmondások feloldása.

6.3. Az örökségi értékek és a védettség bemutatása, javaslatok az örökség védelmére és az örökségi érték alapú, fenntartható fejlesztésére

Az örökségvédelem Jászfényszaru Város számára is kiemelkedő terület. Egy település múltja jelenére is rányomja bélyegét. A történelem emlékei meghatározzák a település egyedi arculatát, kiemelik azt a körülvevő települések gyűrűjéből. A régészeti lelőhelyek, a műemlékek, a helyi művi értékek mellett a tájalkotó elemek, a természeti emlékek, a látvány határozza meg a külső szemlélőben kialakuló településképet, miközben az ott élők számára identitásuk alapkövetelményeit testesítik meg. Megismerésükön át vezet az út a védelem ösztönös gyakorlásáig. A védelem több mint az adott szerkezeti elem megóvása, magának a benne tárolt emlékeknek a jövő generációja számára való továbbadását jelenti.

A törvény erejénél fogva védett emlékek mellett megjelennek a helyi hagyományokban szereplő kisemlékek, amelyek a közös múltnak a részei, fontosságukat a helyben lakó emberek által nyerik el.

Jászfényszaru 2005-ös településrendezési tervének kidolgozásával párhuzamosan alapos örökségvédelmi kutatást tükröző örökségvédelmi hatástanulmány készült. Ebben lettek fölmérve a belterületen nagy számban előforduló jász-halmazos és jász-fésűs lakóterületek. A szabályozás eszközeivel ezek megtartására hangsúly helyeződött. A védelem azonban óhatatlanul korlátozásokat is takart. Mára bebizonyosodott, hogy a település ekként nevesített lakóterületei arányaiban eltúlzottnak bizonyultak. A lakosság úgy érzi, belekényszerítik őket egy történelmi életmódba, amelytől a mai kor elvárásai távol állnak. Valószínűleg ez az érzés is egy átmeneti fázis, amely – idővel – visszakanyarodik a régi keretek közé beillesztett korszerű életmód kulisszái közé. Sok város példája illusztrálja, hogy a keret nem egyenlő a korlátozással. A külsejében hagyományokat tükröző épületek belül kitörhetnek az elavult használati elvekből.

A múlt emlékei akkor válnak megőrizhetővé, ha sikerül őket integrálni a kor szokásaihoz. Vigyázni kell azonban, hogy maradjanak meg azok a műszaki rendszerek, amelyek – az

elvárások változásával párhuzamosan – teret adnak a múltat idéző külsőbe rejtett modern tereknek. Érdeemes meghatározni azokat a területeket, ahol szeretnénk megőrizni az egykor hagyományos arculatot, számítva egy későbbi reneszánszára ezeknek a karaktereknek. A megőrzésnél egyértelműen a tömörszerűsége, a központ erősítésére kell törekedni.

A város „zászlóshajó”-projektje a főtérfőútca fejlesztés, amely a megújulási folyamat térbeli leképeződése. Több meghatározó épület arcuati erősítése, felújítása előmozdítja a környezet felértékelődését, amely megjelenik mind az egymás közvetlen szomszédságában található épületek megújításában, mind a város egészének érdekét jelentő, kellő távolságra elszórt épületek rehabilitációjában. Ebben az esetben ugyanis nem pontszerűen, hanem felületszerűen terjedhet tovább az elindított folyamat, ami egyszerre nagy területen érezteti hatását. További eszköz a közterületek minőségi átépítése, ezzel ösztönözve a közterülettel határos épületek megújulását. A főútca egészére tervezett projekt a felértékelődés és a vonzás kettőssége által kíván hatást gyakorolni a szomszédos épületállományra.

A felújítások tervezésénél a klímatudatosság elveit célszerű alkalmazni. Mind az energiahatékonyság, mind a megújuló energiaforrások felhasználása, mind a szélsőséges időjárási viszonyokat ellensúlyozó kialakítás – részben a viharok elleni védelem, részben a nyári napvédelem, részben a hirtelen lezúduló csapadék helyben tartása – szerepet kaphat az épületek tervezésénél, kivitelezésénél.

A felújítások megvalósítását követően az állagromlások elkerülése válik elsőrendű feladattá. A környezetszennyezés mérséklése – részben az alkalmazott tüzelőanyag megválasztásával, részben a közlekedési terhelések csökkentésével, mint például a forgalomcsillapítás, vagy a tehermentesítő utak kiépítése – az épületek jó karban maradásának egyik záloga. A tervezett jövőkép egyik pillére a rendelkezésre álló (köz)épület állomány jelenléte, amely a háttérét jelenti a betölteni kívánt mikrotérsegi szerepnek. Ezen épületek funkcionális használatba vétele, felújítása üzenetet hordoz a magántulajdonosok számára is: érdemes áldozni az épületek karbantartására, fejlesztésére, hiszen egy megújuló, élettel teli várost formálnak.

7. GAZDASÁGFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

7.1. Gazdaságfejlesztési stratégia irányelvei

A város gazdaságfejlesztési irányvonalának kialakítása során figyelembe kell venni az alábbi megyei-térégi gazdasági szerkezetet, és ennek 2030-ig történő változását a nemzeti fejlesztési prioritások tükrében.

7.1.1. Kiindulási helyzet

Jász-Nagykun-Szolnok megye hagyományosan kiemelkedő gazdasági potenciállal rendelkező térsége a Jászság és Szolnok környéke. A Jászságban az elektronikai, feldolgozó- és gépipar, míg Szolnok térségében a gépipar, vasúti járműjavítás, illetve a logisztika a meghatározó ágazat. Jászfényszaru a Hatvan-Gyöngyös-Jászberény ipari-gazdasági háromszögben helyezkedik el. Jászfényszaru az ipari infrastruktúra színvonalában nagyvárosi adottságokkal rendelkezik. Jászfényszaru ezen jellemzői a környező jászsági és heves megyei településeknél magasabb színvonalat képviselnek, a gazdasági környezete fejlettebb, mint a szomszédos településeké, ezért versenyelőnnyel rendelkezik és mikrotérégi pólus szerepet tölt be (elsősorban a termelés volumene és a foglalkoztatottak száma alapján).

A Jászság jelentős történelmi hagyományokkal rendelkezik, azonban a gazdag kulturális örökség társadalmi-gazdasági kihasználtsága nem megfelelő szintű. A megye idegenforgalmi kapacitása a keleti részre (Tisza-tó, Nagykunság), a Tisza vonalára koncentrálódik, a Jászság jelentős turisztikai potenciállal rendelkezik.

A megyére általánosságban az alacsony foglalkoztatási szint jellemző, amelynek kialakulásában szerepet játszik a lakosság alacsony képzettségi szintje, szakmai kompetenciák és a tudásgazdasághoz való általános és speciális készségek, valamint a gyakorlatban is alkalmazható tudás, munkatapasztalat hiánya.

7.1.2. 15 éves időtávban prognosztizálható állapot

2030-ig a következő regionális gazdasági folyamatok, térszerkezeti átrendeződések prognosztizálhatók:

- A Szolnok-Kecskemét közötti együttműködés további erősítésével közös ipari agglomerációs zóna alakul ki;

- Bécs-Budapest-Belgrád fejlődési tengely erősödik;
- A fővárosi metropolisz térség területileg növekedik;

Az átfogó megyei-térségi gazdaságfejlesztési cél az üzleti környezet fejlesztése, az ipari-termelési kapcsolatok kiépítése, a befektetési vonzerő és a magas hozzáadott értékű termelés növelése, a vállalkozások versenyképességének javítása, a lakosság foglalkoztatottsági szintjének emelése. Ennek elérése érdekében az alábbi térségi gazdaságfejlesztési célok teljesítése szükséges az országos és megyei területfejlesztési koncepciók szerint:

- A jászság, és ezen belül Jászfényszaru az ipari-gazdasági bázisokkal és infrastruktúrával, valamint termelési-szakmai hagyományokkal rendelkező jövőbeli megyei foglalkoztatási központok egyike (másik a Szolnok-Martfű-Törökszentmiklós), amelyek további megerősítése, fejlesztése a cél;
- Az ipari-gazdasági-logisztikai potenciál erősítése;
- A megye észak-nyugati részének kapcsolódása a budapesti nagyvárosi térséghez (ehhez földrajzilag a legközelebb Jászfényszaru esik);
- Vállalkozások infrastrukturális, technológiai hátterének fejlesztése;
- A KKV-szektor együttműködési formáinak kialakítása, termelési hátterük fejlesztése (klaszterek, beszállítói hálózatok, stb.);
- A lakosság modern kompetenciákkal való szélesítése, gyakorlólhelyek kialakítása;
- A turisztikai kínálat bővítése, vendégfogadás feltételeinek javítása;
- attrakció- és szolgáltatásfejlesztés.

A Jászfényszarura vonatkozó releváns megyei területi cél: „Az ipari agglomeráció városiasságának erősítése és a gazdaság diverzifikációja a Jászságban”.

A Jászfényszarura vonatkozó releváns horizontális célok: „Egészséges, képzett lakosság, együttműködő társadalom”; „A lakosság képzettségi szintjének és egészségi állapotának javítása”; „A foglalkoztatás növelése a társadalom minden aktív korú szegmensében”.

A megye és ezzel összhangban a város gazdaságfejlesztési törekvései az alábbi tematikus célkitűzésekhez és beruházási prioritásokhoz kapcsolódnak:

- Kis- és középvállalkozások versenyképességének javítása;
- Alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás;
- A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem;
- Az oktatásba és az egész életen át tartó tanulásba beruházás.

Az alábbi intézkedések támogatják Jászfényszaru és térségének gazdasági diverzifikációját, különböző együttműködések és befektetés ösztönzés révén a termelés és termelékenység növelését. A képzési programok a lakosság képzettségi szintjének emelésével, a gyakorlati struktúra kialakításával járulnak hozzá a foglalkoztatás bővítéséhez. A turisztikai beruházások az attrakció- és szolgáltatásfejlesztéssel a megye vonzerejét növelik és javítják a foglalkoztatottak lehetőségeit is.

7.2. Helyi gazdaságfejlesztés céljai, területei

7.2.1. Üzleti, vállalkozási környezet fejlesztése

Egyrészt a Jászfényszaru Ipari Park infrastruktúrájának fejlesztését, logisztikai központ kialakítását tartalmazza, iparvágány építésével az ipari park intermodalitásának fejlesztése érdekében. Másrészt törekedni kell a Samsunggal és környező közép fokú, és felsőoktatási intézményekkel (Jászberény, Hatvan, Gyöngyös) közösen egy multifunkcionális technológiai és képzési központ kialakítására (bemutatótér, oktatás, képzés, gyakorlati hely, közösségi tér), amelyben egyszerre érvényesül a képzettségi színvonalra, vállalkozási környezetre és idegenforgalomra gyakorolt pozitív hatás. (Kombinálható a fenntarthatóság és a zöldgazdaság népszerűsítésével is).

Mindez hozzájárul a kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítéséhez, továbbá a kkv-k versenyképességének fokozásához, új befektetések számára növeli a település vonzerejét. Finanszírozása EU-s forrásból megvalósítható.

7.2.2. Integrált településfejlesztés

Egyrészt a belváros megújítását, városi funkciók megerősítését és a szolgáltatások bővítését célzó funkcióbővítő településfejlesztést tartalmaz, amely a belváros szolgáltatásokkal való megtöltését szolgálja a települési vonzerő és az életminőség javítása érdekében: a kkv-k versenyképességének fokozása, (8.) a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése, (9.) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem.

Finanszírozása EU-s forrásból megvalósítható.

Az integrált településfejlesztés második pillére a szociális város rehabilitáció, amelynek második ütemének megvalósítása szükséges a 2015-2020 közötti időszakban. A beavatkozás elsősorban a társadalmi befogadás előmozdításához és a szegénység elleni küzdelemhez járul hozzá, közvetetten azonban jelentős hatással van a lakosság foglalkoztatási és képzési színvonalának emelésére is, amellyel tovább nőhet a település gazdaságának versenyképessége.

Finanszírozása EU-s forrásból megvalósítható.

A harmadik pillére a helyi településfejlesztésnek a kulturális gazdaságfejlesztés, amelynek keretében a turisztikai vonzerő növelésére, és az idegenforgalmi kapacitás bővítésére kell fókuszáló településfejlesztési beavatkozások megvalósítása szükséges (pl.: ökológiai és rekreációs szolgáltatások fejlesztése, szálláshelyfejlesztés, tanösvények, tematikus parkok, képoszlopok).

7.2.3. Turizmusfejlesztés

A helyi idegenforgalmi kapacitások bővítése, a települési arculat és városmarketing fejlesztése, valamint az attrakciók, rendezvénykínálat bővítése képezheti a turisztikai tevékenységek fókuszát. A 2018-as Redemptio ünnep kiváló lehetőséget szolgál arra, hogy a város „új arculata” megjelenjen. A település arculatépítésének gerincét a jász kulturális örökség, a több évtizedes elektronikai ipari hagyományok és az innováció, valamint a táji, ökológiai környezet bemutatása képezheti. Hozzájárul a vállalkozásélénkítéshez, a foglalkoztatás bővüléséhez, magasabb képzettséget igénylő munkahelyek létrehozásához. Finanszírozása részben EU-s, részben önkormányzati és magán forrásokból valósulhat meg.

7.2.4. Zöldgazdaság

Zártrendszerű 0-hulladékkibocsátású agrár-terméklánc KKV-k ösztönzése, zöldipari vállalkozások létrehozásának ösztönzése, oktatás-képzési tevékenységek, szociális foglalkoztatási programmal integrált tájspecifikus agrárium és élelmiszergazdaság támogatása, erdősítési-tájfásítási foglalkoztatási programok, vásárok-konferenciák rendezése, alulhasznosított épületek zöldipari inkubátorházzá, mintatelephellyé alakítása, önfenntartó tanyák létrehozása, megújuló energiaforrások magasabb fokú felhasználásának ösztönzése (SolarPark, geotermikus energia hasznosítása /intézmények, Ipari Park). Mindez hozzájárul a foglalkoztatás bővítéséhez, a helyi gazdaság több lábon állásához, az egészséges életmód fokozásához. Finanszírozása részben EU-s, részben önkormányzati forrásból valósítható meg.

7.2.5. Jóléti szolgáltatások bővítése

Szociális alapellátás fejlesztése keretében az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanon új, 50 férőhelyes időskorúak ellátását szolgáló bennlakásos és nappali ellátást is biztosító gondozóközpont kialakítása valósul meg. Hozzájárul a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzéséhez, a társadalmi befogadás előmozdításához és a szegénység elleni küzdelemhez.

7.2.6. Közlekedési infrastruktúra hálózati elemek fejlesztése

Munkaerő-mozgást segítő közútfejlesztések között 32. számú főút Jászfényszaru körforgalmú (3106. j, ök. út) csomópont Szolnok 4. sz. főúti csomópont közötti szakasza kapacitásbővítése, és a Jászfényszaru-Zsámbok közötti 3016. sz. összekötőút felújítása. Hozzájárul a foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzéséhez. Finanszírozása EU-s forrásból megvalósítható.

7.2.7. Lakásstratégia

A településfejlesztési célok teljesülése esetén a település népességmegtartó ereje és vonzereje jelentősen nő. A helyi gazdaságfejlesztéssel párhuzamosan magasabb minőségű szolgáltatások és magasabb hozzáadott értéket előállító termelést folytató vállalkozások jelennek meg. Mindezek hatására prognosztizálható a település népességének lassú emelkedése és a helyi társadalom differenciálódása, ezen belül a kvalifikáltabb munkaerő megjelenése és letelepedése, a gyermekes családok magasabb aránya a fiatal korosztályok magasabb létszáma, ugyanakkor várható a leszakadó rétegekhez tartozók növekvő száma is.

A város lakásállományának túlnyomó többsége családi házban van. A lakásállomány átlagos színvonala alacsony (az átlagos életkora kismértékben nagyobb, a komfortfokozata jelentősen alacsonyabb). Az önkormányzati bérlakás állomány aránya az országos átlag harmada. Kiemelkedően magas (15%) az üres lakások aránya. A hatályos szabályozási terv telkes családi házas fejlesztéseket javasol és meghatározza, hogy a város kínálati telekpolitikával kívánja elérni népességének megtartását, valamint a városba betelepülők számának növelését.

A jelenlegi lakásszektor fejlesztése, és hasznosítása tekintetében az alábbi irányelveket javasolunk megfogalmazni:

- lakáshasznosítási terv kidolgozása a magántulajdonban lévő lakások újrahasznosításáról;
- a lakásállomány általános színvonalának emelése (a lakások korszerűsítésének, energia-hatékonyságuk növelésének támogatása);
- bérlakásállomány minőségi és mennyiségi fejlesztése;
- a helyi lakásszektor differenciálása (bérlakásépítés, magánfejlesztések ösztönzése, üres lakásállomány újrahasznosítása).

A helyi társadalom szerkezetének változása a lakásszektorban is differenciáltabb keresletet generál, amely a korábbi helyi lakáspolitikát módosítását igényli.

Fentiek által vezérelve az extenzív beépítés helyett a kompakt városépítési szempontokat szem előtt tartva az üres lakások hasznosítását, újra benépesítését szükséges előirányozni. Új telkek belterületbe vonása által lakóterületi fejlesztéseket csak korlátozottan, indokolt esetben javasolt végrehajtani.

Szükségesnek tartjuk mélyebben feltárni a magántulajdonban lévő lakások üresedésének konkrét okait és ezek ismeretében egy olyan lakáshasznosítási tervet javasolunk kidolgozni, amelyben felmérésre kerül az ingatlanok értéke, feltárása kerülnek az ingatlanok hasznosítási lehetőségei, kidolgozásra kerül a funkcióváltás alternatívái az esetleges tulajdonszerzési lehetőségeket mérlegelve (figyelembe véve a népesedés letelepedésének ösztönzését, szociális lakhatási szempontokat, turisztikai célokat).

7.2.8. Energiastratégia

A Jász-Nagykun-Szolnok megyei Területfejlesztési Program 2014-2020 a „Környezeti erőforrások hatékony megőrzése” prioritáson belül a „Zöldgazdaság feltételeinek megteremtése” intézkedés részeként határozza meg a „Megújuló és alternatív energiatermelést szolgáló fejlesztések”, valamint a „Hulladékipari vertikum kialakítása a hulladékgazdálkodás energetikai célú fejlesztésével összhangban” beavatkozást, amelyek szorosan kapcsolódnak a települések energiastratégiájának kialakításához.

A prioritás kiemelten foglalkozik a zöldgazdaság potenciáljának kiépítésével, különösen a megújuló és alternatív energiatermelést, hatékonyabb felhasználást támogatja. A hulladékgazdálkodás további erősítése az újrafelhasználható anyagok kezelését szolgálja a teljes vertikum kialakításával, illetve a hulladékgazdálkodás energetikai célú továbbfejlesztésével.

Települési szinten az energiagazdálkodás fejlesztési irányai vonatkozásában az alábbi átfogó célokat szükséges megfogalmazni az Észak-Alföldi Régió energiastratégiájában megfogalmazott stratégiai célokkal összhangban:

- Jászfényszaru külső, és egyoldalú energiafüggőségének csökkentése, ezzel együtt az energiaforrások lokális felhasználása bővítése;
- A háztartások, az intézmények, a gazdasági szereplők energiabiztonságának megteremtése;
- A hulladékkal, mint erőforrással való gazdálkodás, a hulladékképződés csökkentése, az újra feldolgozható és a komposztálható anyagok hulladéklerakóban való elhelyezésének visszaszorítása;
- A települési épületállomány (lakóépületek, intézmények, ipari és egyéb gazdasági létesítmények) energiahatékonyságának fejlesztése;

- A megújuló energiaforrások részarányának növelése, ezáltal a CO² szint csökkentéséhez való hozzájárulás;
- A települési környezet minőségének és a lakosság életminőségének javítása;
- A helyi gazdaság fejlesztéséhez való hozzájárulás;
- Az ipar környezeti hatásának csökkentése, a gazdaság erőforrás-hatékonyságának fokozása, népszerűsítése (elektronikai tudásközpont, bemutatók).

A célkitűzések között szerepel, hogy 2020-ra a régió településein az intézmények összesített energiafogyasztását 10%-kal csökkenteni kell. A teljes energiafelhasználásban legalább 13%-ra növeljék a térségekben a megújuló energia arányát. Az energiahatékonyság területén az épületek hőszigetelését, az energiatakarékos berendezések használatát szükséges támogatni, amely jelentősen csökkentené az épületek fenntartási, üzemeltetési költségeit.

A megújuló energiaforrások arányának növelése érdekében a napenergia, a biomassza, a geotermikus energia (hőszivattyúk) használatának bővítése és ennek infrastrukturális feltételeinek megteremtése szükséges.

Jászfényszaru a 2014-2020 közötti időszakban két jelentősebb területen tehet jelentős előrelépéseket a település energia-hatékonyságának növelése terén:

- az egyik ilyen tervezett projekt az önkormányzat tulajdonában lévő geotermikus energia felhasználását lehetővé tevő, 2013-ban kiépített kút és kútfej, amely a közintézmények, és az Ipari Park ellátását is biztosíthatja. A közintézmények fűtése, évenkénti 4.262 GJ fűtési energia hasznosítását jelenti, amellyel 96,5 tonna/év széndioxid kibocsátás-csökkenés érhető el.
- a másik ilyen projekt a Solar Park, amely külső napelemek telepítését jelenti, az önkormányzat tulajdonában lévő, erre a célra alkalmas területen. 499 kW villamos energia névleges teljesítmény elérése a cél, amellyel 562,2 tonna/év széndioxid kibocsátás-csökkenés érhető el.

